Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Meensesteenweg 713-715
(Roeselare, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020B358
Februari – Maart 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Floortje Heirman

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1 Resultaten van het bureauonderzoek 8

1.1 Administratieve gegevens 8
1.2 Onderzoeksopdracht 10

1.2.1 Doelstelling 10
1.2.2 Onderzoeksvragen 10
1.2.3 Juridische context 10
1.2.4 Randvoorwaarden 10
1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein 11

1.3 Werkwijze en strategie 12

1.3.1 Methode 12
1.3.2 Fysisch geografische situatie 12
1.3.3 Historische context en bekende archeologie 12
1.3.4 Archeologische indicatoren 12
1.3.5 Verstoringshistoriek 13
1.3.6 Introductie tot het projectgebied 14

1.3.6.1 Ruimtelijke situering 14
1.3.6.2 Geplande werken 15

1.4 Assessmentrapport 27

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie 27

1.4.1.1 Landschappelijke situering 28
1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie 32
1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie 33
1.4.1.4 Bodemvormingsprocessen 34

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis 35

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden 35
1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen 37
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen 37
1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen 46

1.5 Synthese 50

2 Bibliografie 52

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt). 9
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 9
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt)..... 14
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofot, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt)..... 15
Figuur 5: Bestaande toestand met in het blauw de aanduiding van het nieuw te realiseren perceel waarop de huidige ontwikkeling zal plaatsvinden. (Bron: opdrachtgever)..... 16
Figuur 6: Doorsnede van het te behouden gebouw van de Ketting (Bron: opdrachtgever)..... 17
Figuur 7: Terreinprofielen bestaande toestand (Bron: Opdrachtgever). 18
Figuur 8: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt). 20
Figuur 9: Ontwerpplan (Bron: Opdrachtgever). 21
Figuur 10: Funderings- en rioleringsplan (Bron: Opdrachtgever)..... 21
Figuur 11: Funderingsplan luifels (Bron: Opdrachtgever)..... 22
Figuur 12: Langse doorsnede nieuwbouw schoolgebouw (Bron: Opdrachtgever). 23
Figuur 13: Dwarse doorsnede nieuwbouw schoolgebouw (Bron: Opdrachtgever). 24
Figuur 14: Doorsnede nieuwbouw De Ketting (Bron: Opdrachtgever). 25
Figuur 15: Doorsnede luifel (Bron: Opdrachtgever). 26
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt). 28
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt)..... 29
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt)..... 29
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt)..... 30
Figuur 20: Profiellijnen hoogteverloop (Bron: Geopunt). 31
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)... 32
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). 33
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt)..... 34
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt)..... 35

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt). 38
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt). 38
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt). 39
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt). 39
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt). 40
Figuur 30: De Sint-Lodewijksschool op het einde van de 19de eeuw (Bron: www.beitem.be; Dirk Berghman). 41
Figuur 31: Beeld van de patroonheilige in een nis op de voorgevel van de school met opschrift 'School St.-Louis. 1881 (Bron: www.beitem.be). 41
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van Moorslede uit 1883 (Bron: Cartesius). 42
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van Moorslede uit 1911 (Bron: Cartesius). 42
Figuur 34: De Sint-Lodewijksschool voor WOI (Bron: www.beitem.be; Dirk Berghman). ... 43
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart van september 1918 (Bron: Memory Maps 20-28NE-10A-130918). 43
Figuur 36: Verwoesting van het klooster en de school na WOI (Bron: www.beitem.be). 44
Figuur 37: Sint-Lodewijksschool tussen 1924 en 1961 (Bron: www.beitem.be; Roger Plovie). 44
Figuur 38: Sint-Lodewijksschool na de wederopbouw, voor 1961 (Bron: www.beitem.be; Roger Plovie). 45
Figuur 39: Voorgevel van de school in 2019 (Bron: Google Streetview). 45
Figuur 40: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt). 46
Figuur 41: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1990 (Bron: Geopunt). 47
Figuur 42: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt). 47
Figuur 43: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt). 48
Figuur 44: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt). 48

Figuur 45: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt)..... 49

TABELLENLIJST

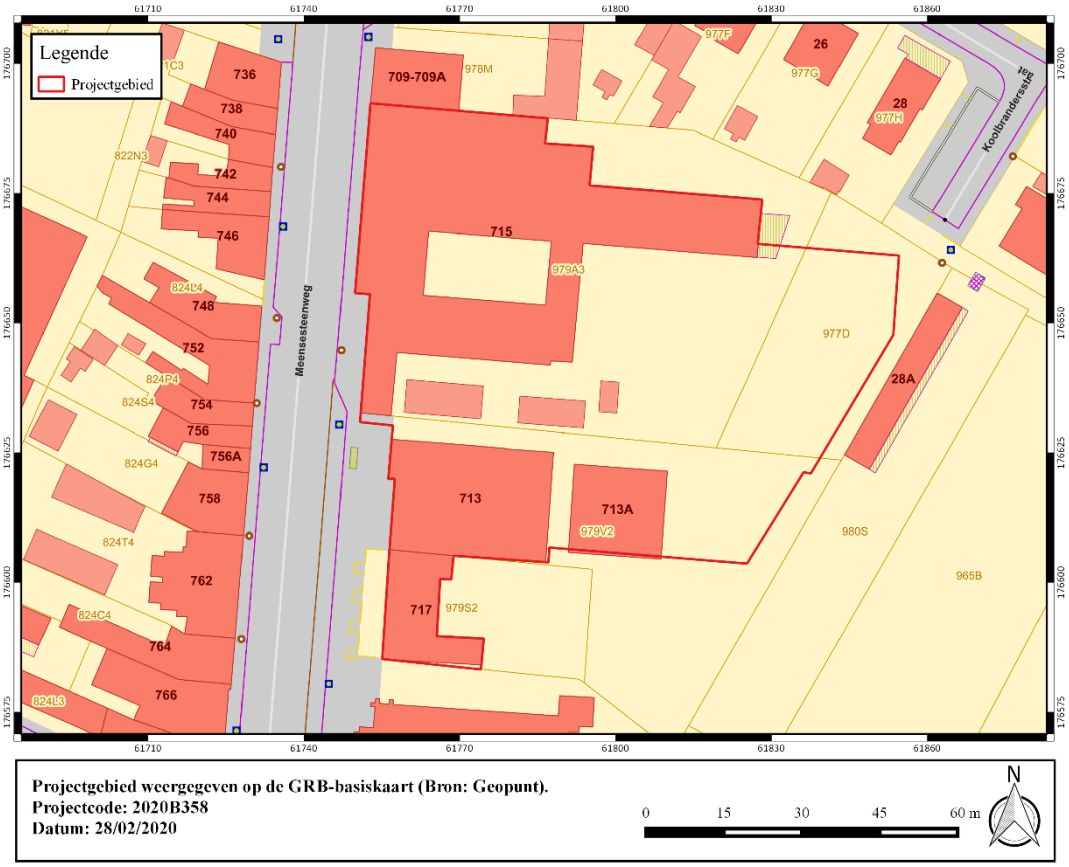
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 8
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens. 27

1 Resultaten van het bureauonderzoek

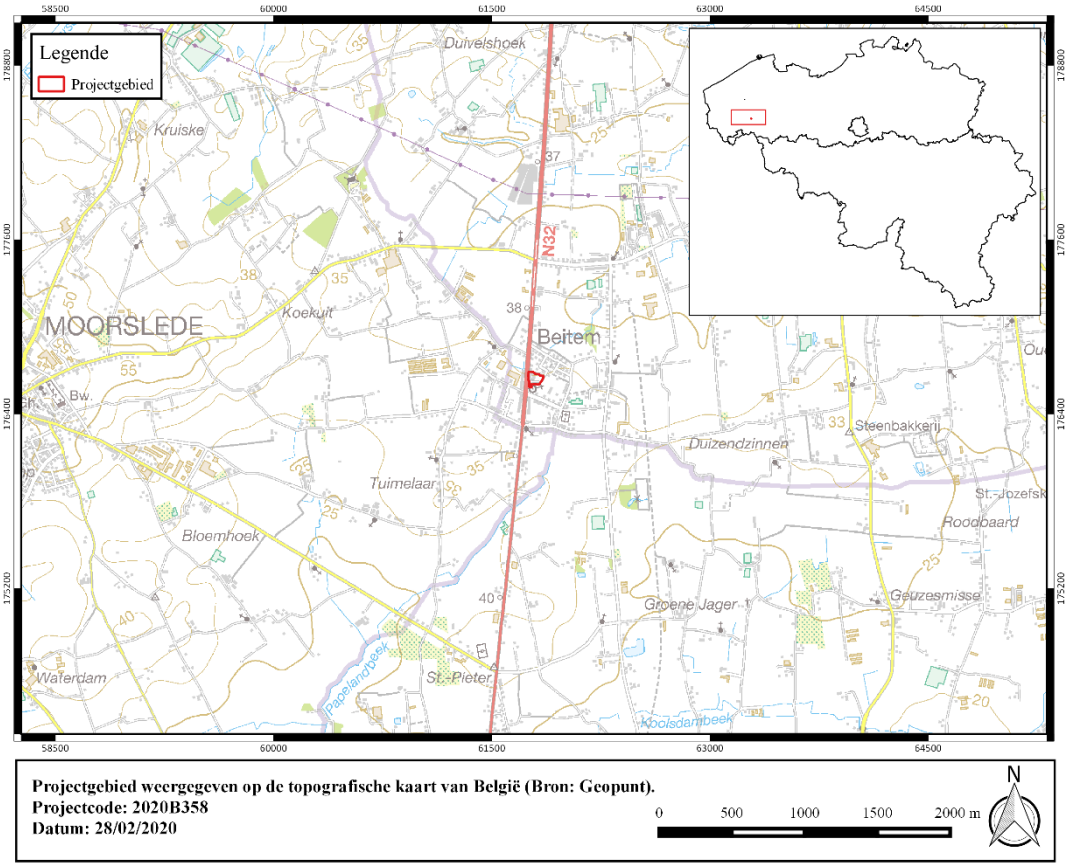
1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Roeselare
	Deelgemeente	Rumbeke
	Postcode	8800
	Adres	Meensesteenweg 713-715 8800 Roeselare
	Toponiem	Meensesteenweg 713-715
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X_{min} = 61749 Y_{min} = 176583 X_{max} = 61854 Y_{max} = 176692
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Roeselare Afdeling 7 / Rumbeke Afdeling 1, Sectie C, nr's 977d (partim), 979a3 (partim), 979v2 (partim), 979s2 (partim) Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Floortje Heirman (archeoloog)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied met een landelijk karakter. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m^2 of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m^2 of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 7079 m^2; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Roeselare Meensesteenweg 713-175 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed[1] geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854
- Topografische kaart van Moorslede, 1883
- Topografische kaart van Moorslede, 1911
- Loopgravenkaart, 1918

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.[2]

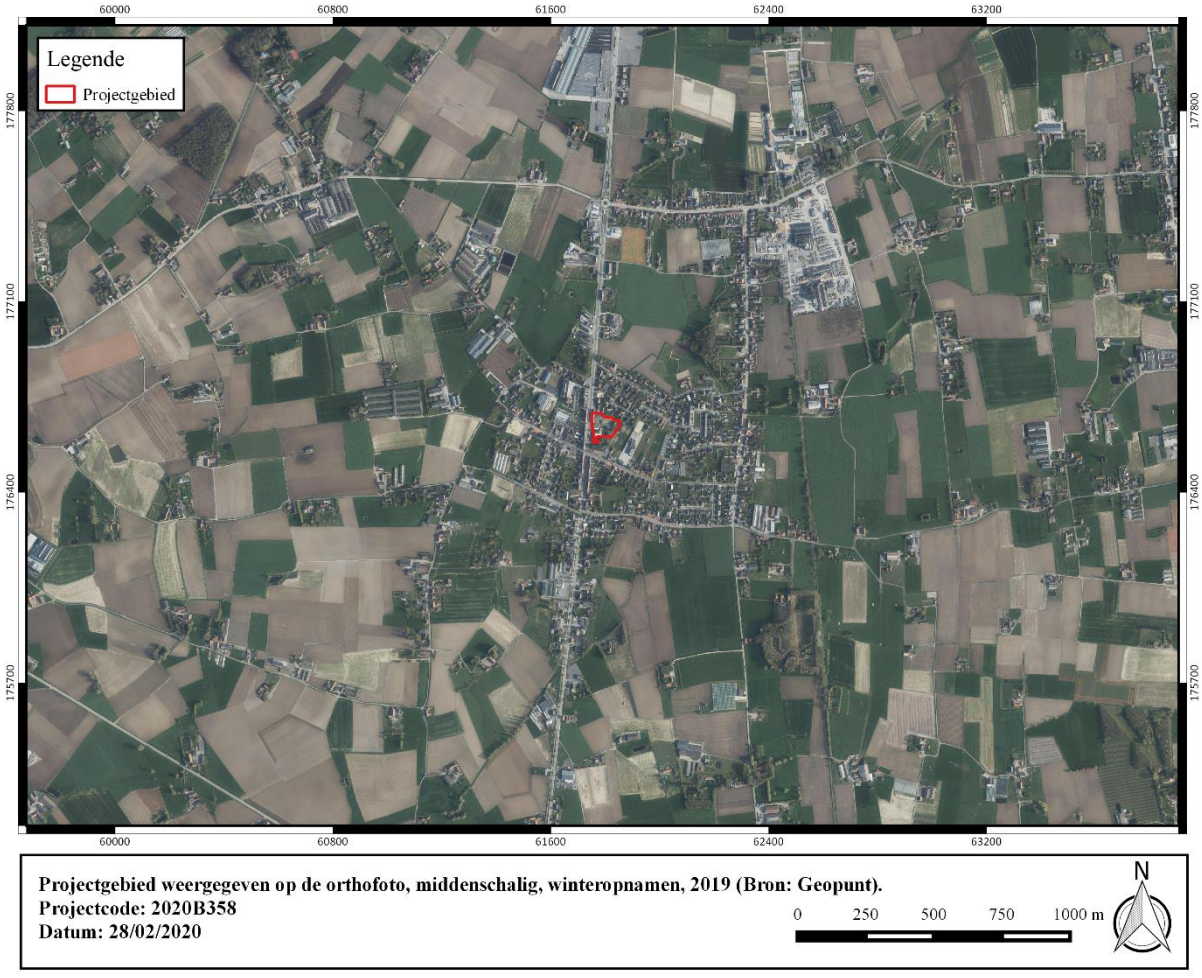
[2] http://www.geopunt.be/

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Rumbeke, deelgemeente van Roeselare, in de provincie West-Vlaanderen. Rumbeke is een verstedelijkt woondorp in het randgebied van Roeselare. De projectzone situeert zich ter hoogte van het kerkgehucht Beitem nabij de Zilverberg. Roeselare grenst in het noorden aan Lichterveld, in het oosten aan Ardooie en Izegem, in het zuiden aan Ledegem, en in het westen aan Moorslede en Hooglede.

De projectzone bevindt zich in de Meensesteenweg, ter hoogte van huisnummer 713 en 715, op ca. 5 km ten zuidwesten van de huidige dorpskern van Rumbeke en zo'n 6,5 km ten zuiden van het huidige stadskern van Roeselare. Het plangebied beslaat een oppervlakte van ca. 7079 m² en omvat percelen 977d (partim), 979a3 (partim), 979s2 (partim) en 979v2 (partim) van afdeling 1 (Rumbeke), sectie C. De noordelijke grens wordt bepaald door perceel 978m en doorkruist percelen 979a3 en 977d; de oostelijke grens percelen 977d en 979v2; de zuidelijke grens percelen 979v2 en 979s2 en de westelijke grens percelen 979v2, 979s2 en 979a3. Op zo'n 60 m ten noordwesten van het plangebied ontspringt de Godelievebeek.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

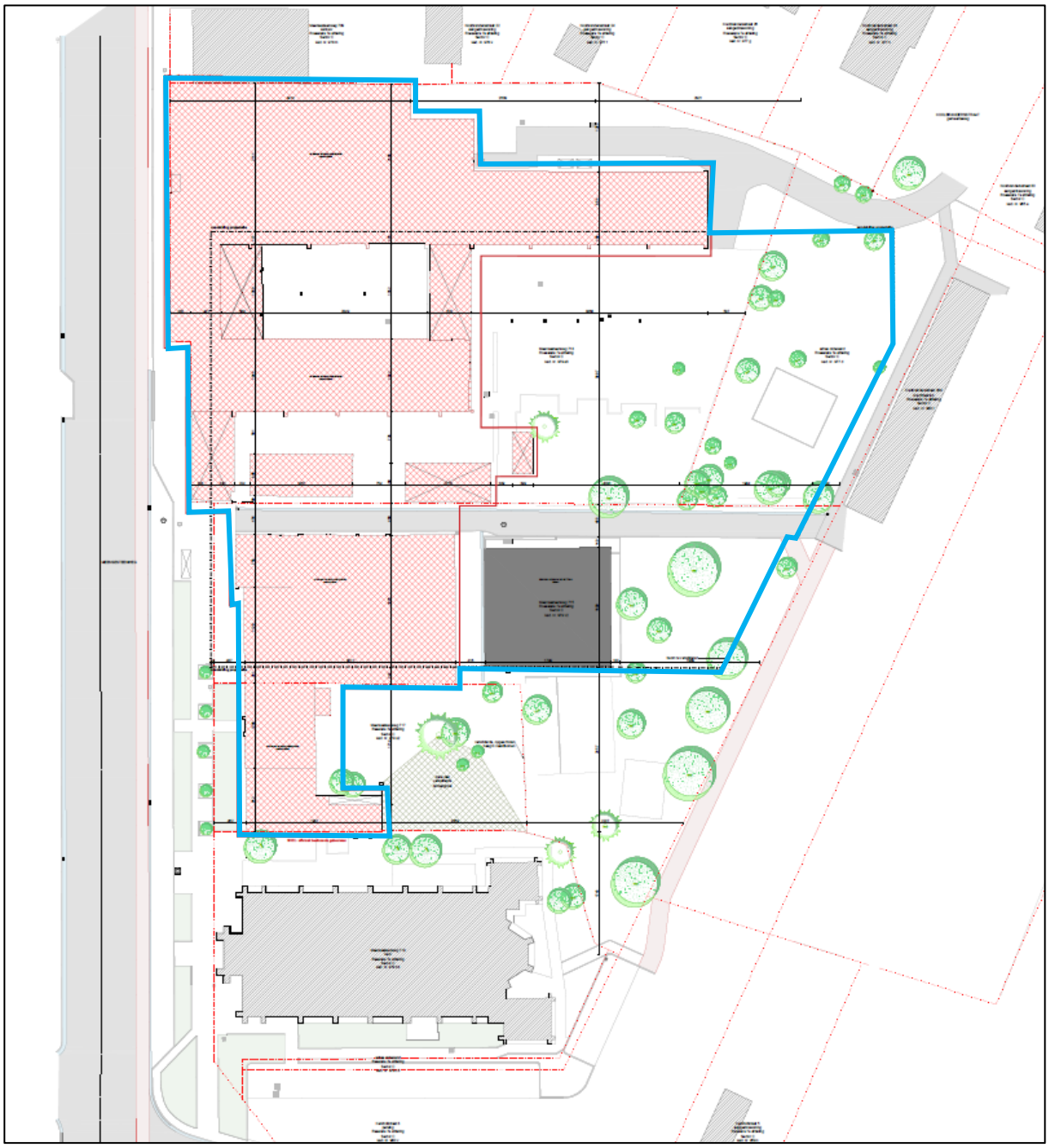
De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 7079 m².

Op heden bevindt zich binnen de contouren van het plangebied de Sint-Lodewijksschool. Deze school werd reeds in 1881 opgericht.

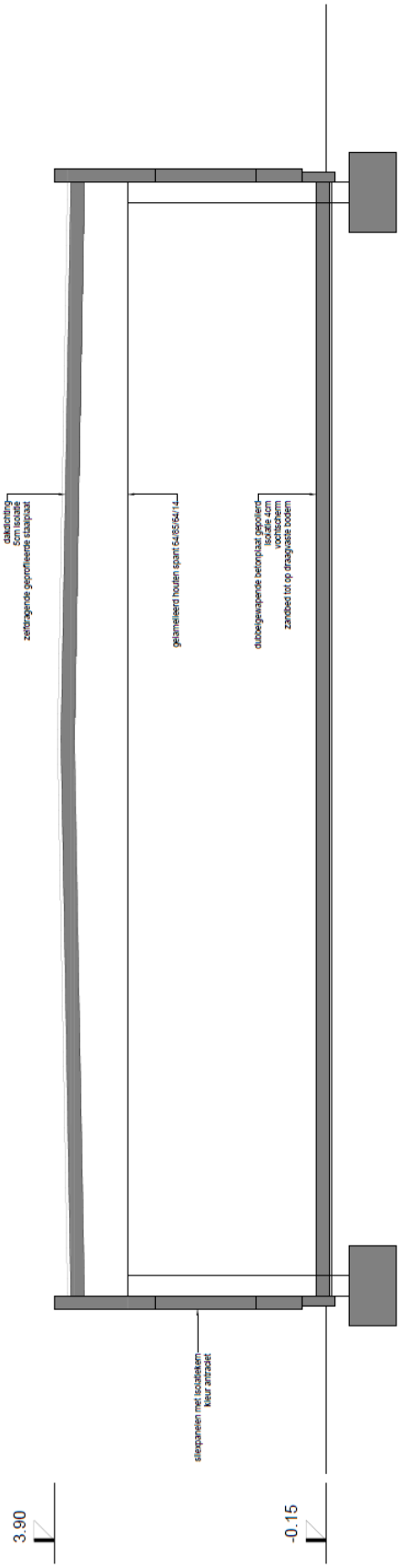
Na de verwoesting en de heropbouw in respectievelijk 1918 en 1962 zijn de gebouwen tot op heden bewaard gebleven. Momenteel neemt de bebouwing 3488 m² in. De aanwezige verharding heeft een oppervlakte van ca. 1458 m². Ten slotte is een zone van ongeveer 1858 m² ingenomen door groen. Er zijn geen ondergrondse ruimtes aanwezig.

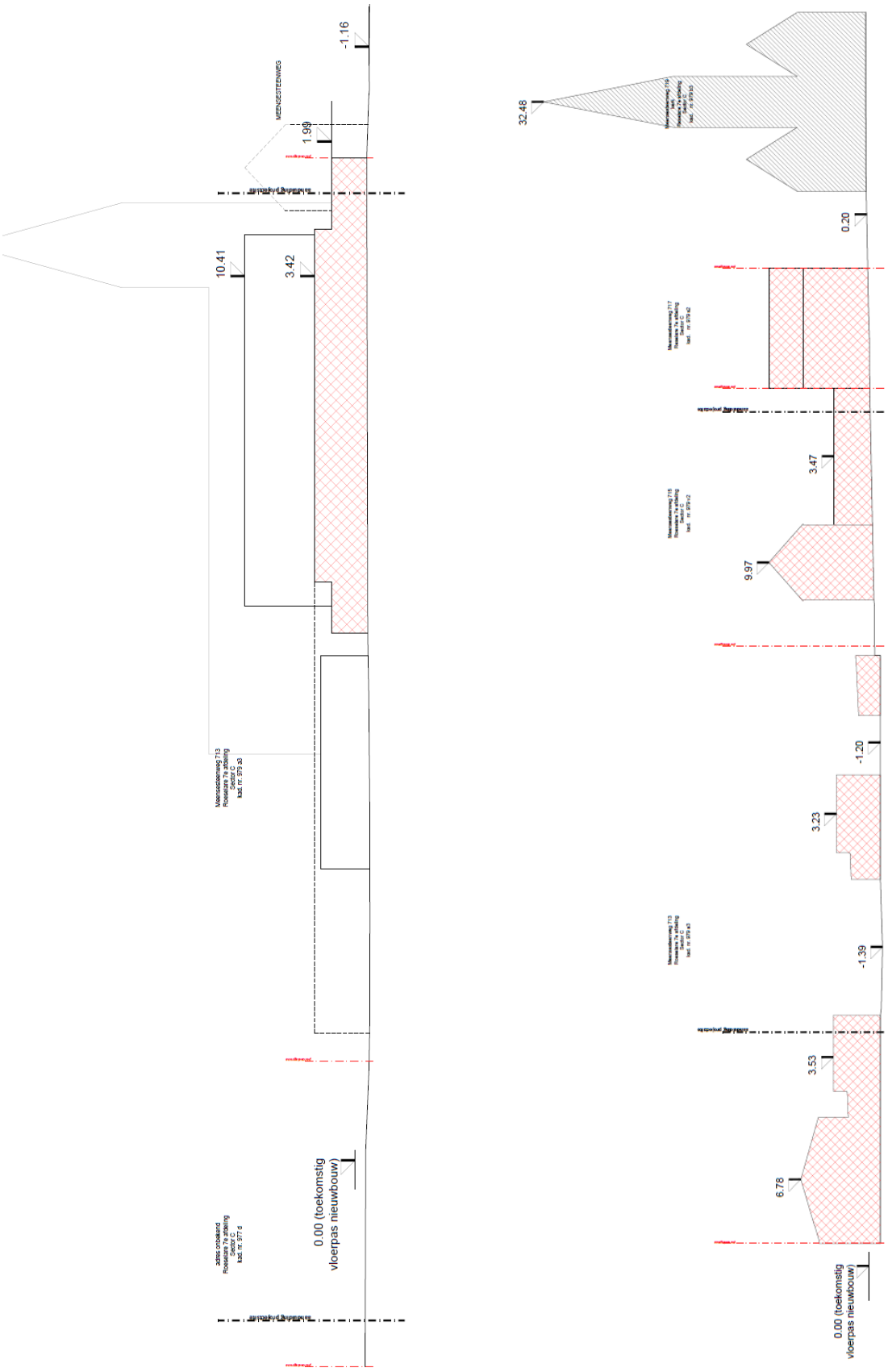
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofot, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 5: Bestaande toestand met in het blauw de aanduiding van het nieuw te realiseren perceel waarop de huidige ontwikkeling zal plaatsvinden. (Bron: opdrachtgever).

Figuur 6: Doorsnede van het te behouden gebouw van de Ketting (Bron: opdrachtgever).

Figuur 7: Terreinprofielen bestaande toestand (Bron: Opdrachtgever).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de bouw van een gemeenschapscentrum in functie van het onderwijs. Het betreft een nieuw schoolgebouw dat opgesplitst zal worden in een deel voor VBS Beitem en een deel voor De Ketting. Om deze ontwikkeling te kunnen realiseren dient de bestaande bebouwing gesloopt te worden. De grenzen van het plangebied worden de nieuwe perceelgrenzen en het geheel wordt opgesplitst in twee percelen met twee aparte eigenaars. De bebouwde zone van het huidige projectgebied die buiten dit nieuw kadastraal perceel valt zal gesloopt worden. Hier worden enkel sloopwerken voorzien. Indien deze zone opnieuw ontwikkeld wordt zal een nieuwe bouwaanvraag ingediend worden. Deze zone (rode arcering op onderstaand plan) heeft een oppervlakte van ca. 1736 m².

Na de sloop van de gebouwen zal het noordelijk deel van de zone voor de nieuwbouw opgehoogd worden met gemiddeld 1 m, om dit deel van het terrein op een gelijke hoogte te brengen als de huidige zuidelijke zone.

Ca. 300 m² van de bestaande bebouwing wordt behouden. Het betreft het gebouw van *De Ketting*, in het zuiden van het plangebied, dat verbouwd zal worden.

Over een oppervlakte van ca. 1386 m² wordt de nieuwbouw van het schoolgebouw en een afvalberging opgericht. De nieuwbouw bevindt zich grotendeels ter hoogte van de huidige bebouwing. De fundering van de nieuwbouw is opgebouwd uit een vloerplaat die tot een diepte van ca. 0,50 m-mv zal reiken. Bijkomend worden over een oppervlakte van zo'n 411 m² luifels gerealiseerd. Voor het plaatsen van de luifels zal gebruik gemaakt worden van paalfunderingen die worden aangelegd tot een diepte van 2 m-mv. Onder deze luifels wordt verharding voorzien.

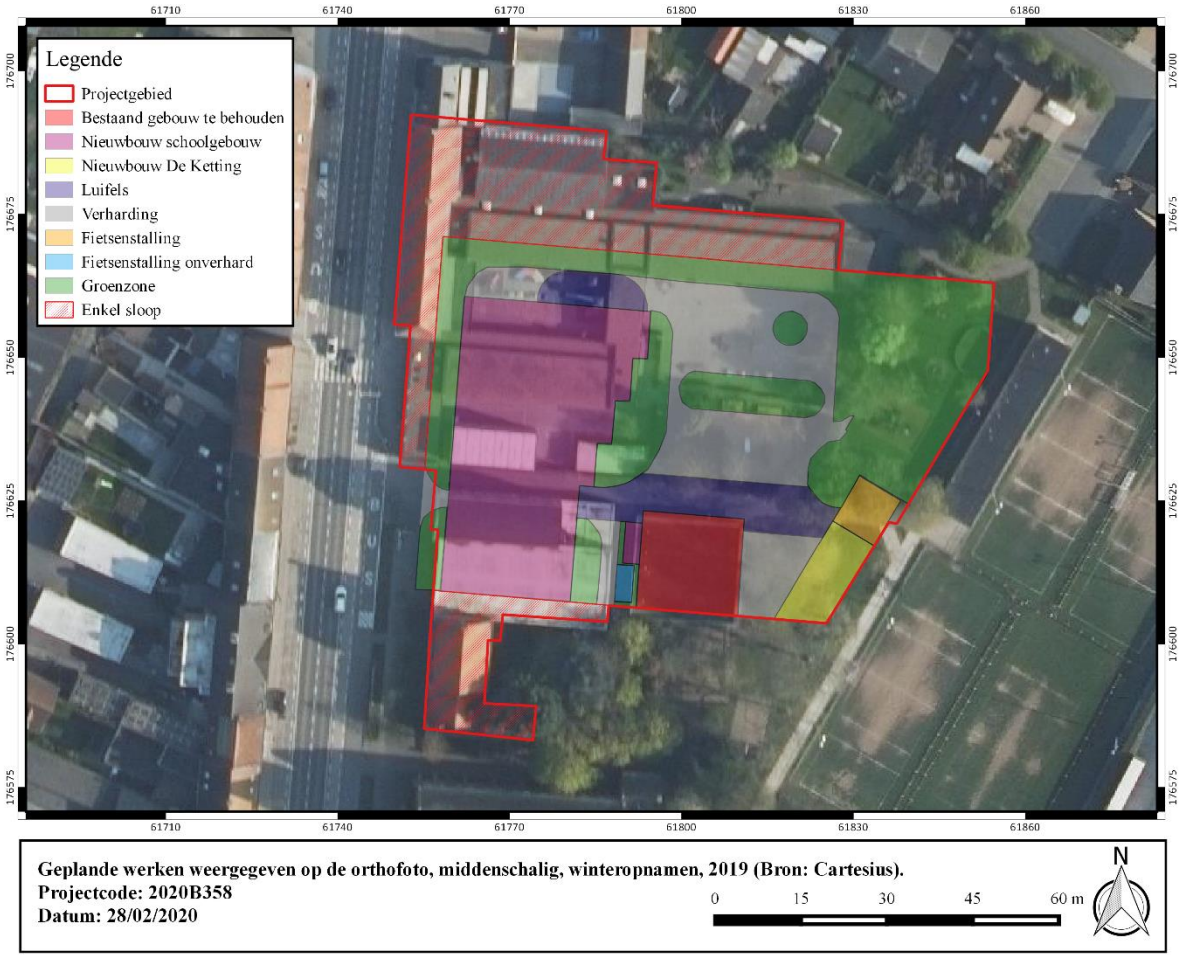
De nieuwbouw voor De Ketting bevindt zich in het zuidoosten van het projectgebied en heeft een oppervlakte van ca. 150 m². Hier is de fundering opgebouwd uit paalfunderingen en een vloerplaat. De paalfunderingen situeren zich op een diepte van ongeveer 1,5 m-mv.

Twee zones binnen de onderzoekzone zijn voorbehouden voor een fietsenstalling. De zone in het oosten, ca. 77 m², zal verhard worden. Hiervoor wordt een diepte van ca. 0,50 m-mv gerekend. De fietsenstalling in het zuiden, 19 m², zal aangelegd worden met ternair zand en is waterdoorlatend.

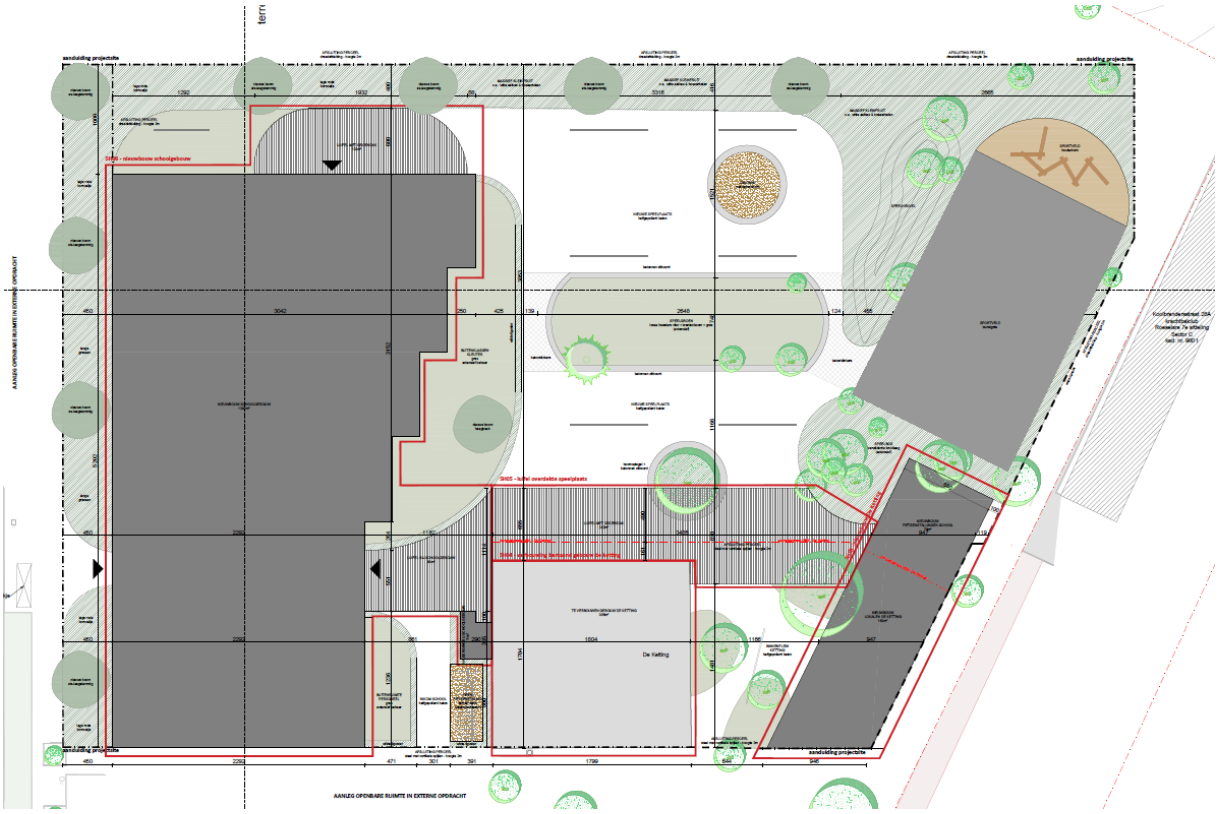
Voor de oprichting van de nieuwe gehelen zullen enkele bomen sneuvelen. Dit wordt gecompenseerd door de aanleg van nieuwe bomen rondom de gebouwen. De totale oppervlakte van de groenzone bedraagt ca. 1920 m². 156 m² hiervan wordt centraal ingenomen door speelgroen en ca. 28 m² als zandbak. Beide zijn omgeven door een betonnen zitboord. 410 m² wordt in gebruik genomen als sportveld, deels bestaande uit kunstgras en deels uit houtschors.

Het overige gedeelte zal worden verhard. Hiertoe behoren de inkom van de school, de nieuw aan te leggen speelplaats en een binnenplein. Hiervoor wordt een bodemingreep van 0,50 m – mv gerekend.

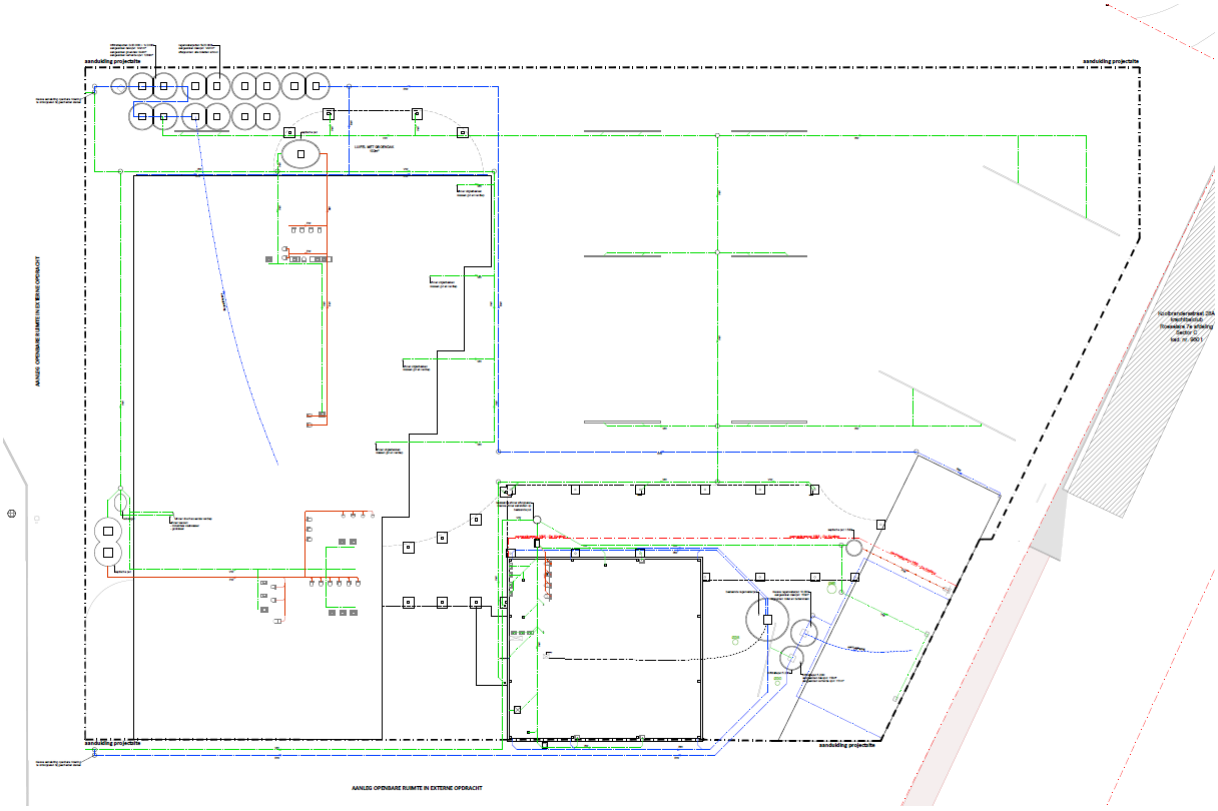
Tevens zal een gescheiden rioleringsstelsel en een drainagesysteem voor de volledig te ontwikkelen site gerealiseerd worden. Het stelsel zal deels gekoppeld worden aan de bestaande riolering. Ten slotte zal een extra regenwaterput, naast de bestaande, gecreëerd worden.

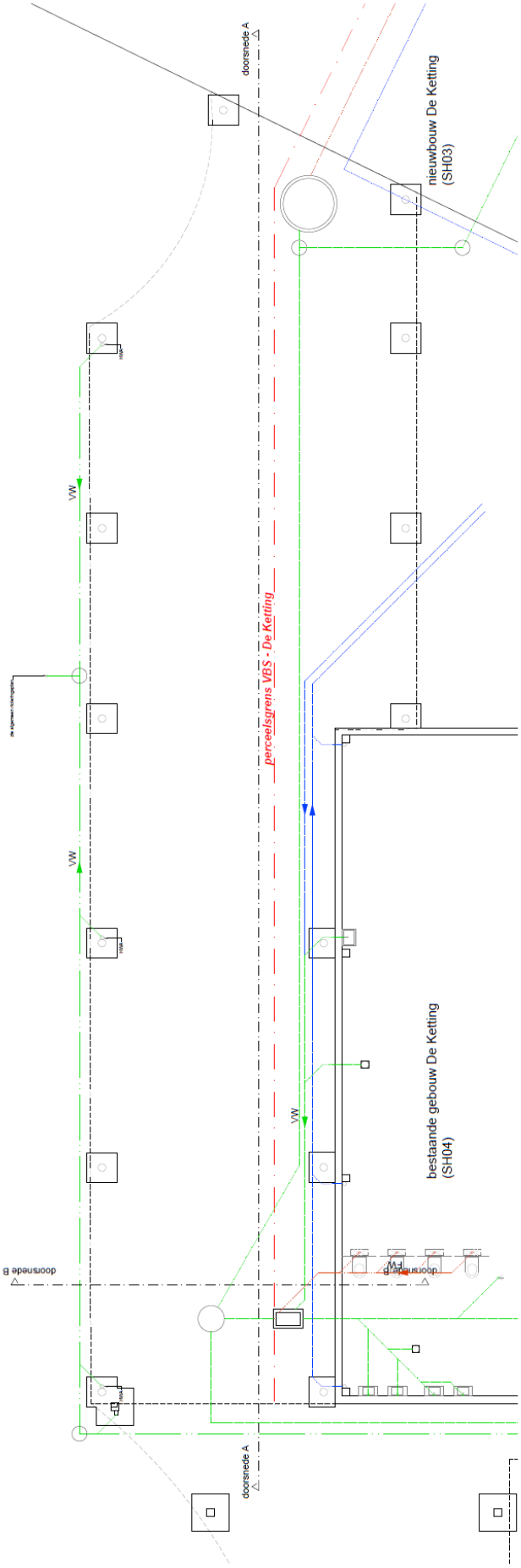
Figuur 8: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

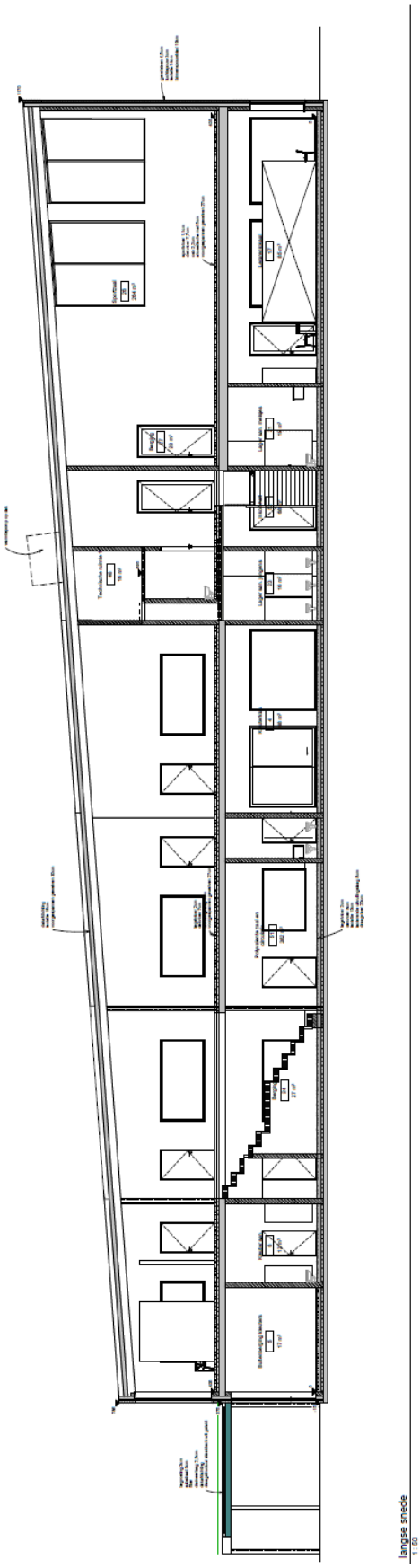
Figuur 9: Ontwerpplan (Bron: Opdrachtgever).

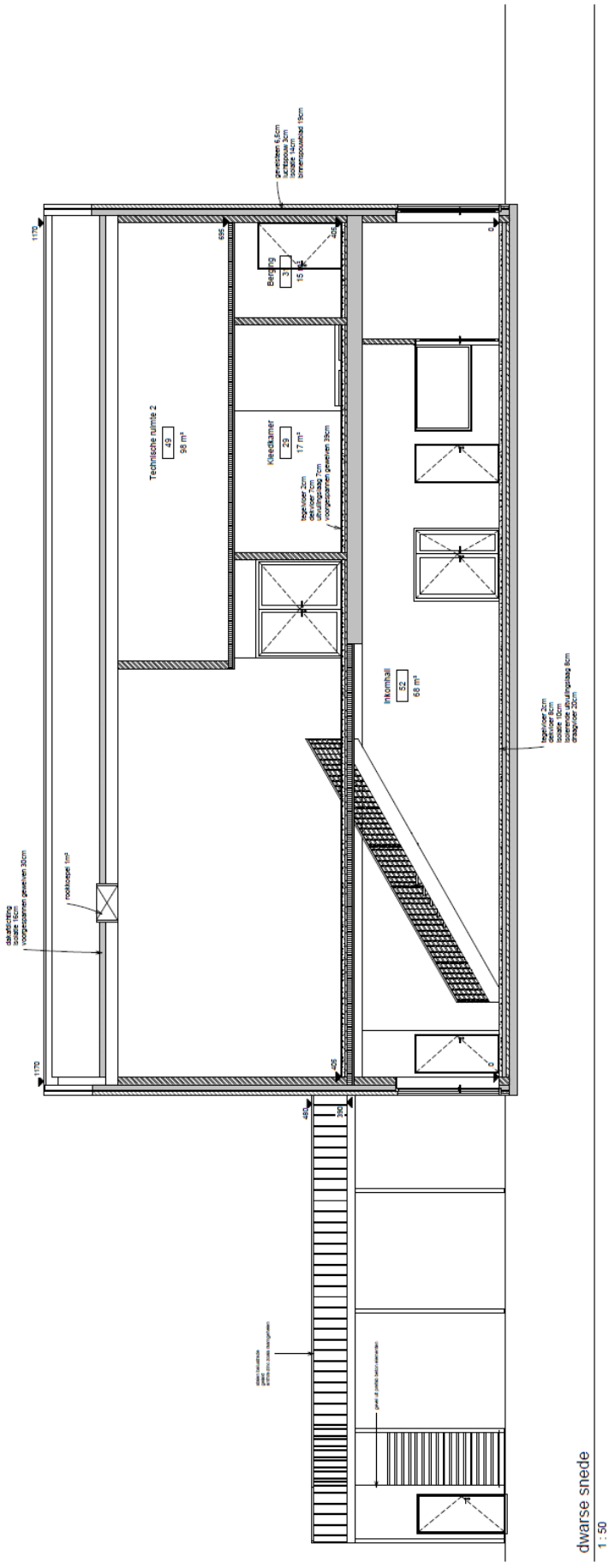
Figuur 10: Funderings- en rioleringsplan (Bron: Opdrachtgever).

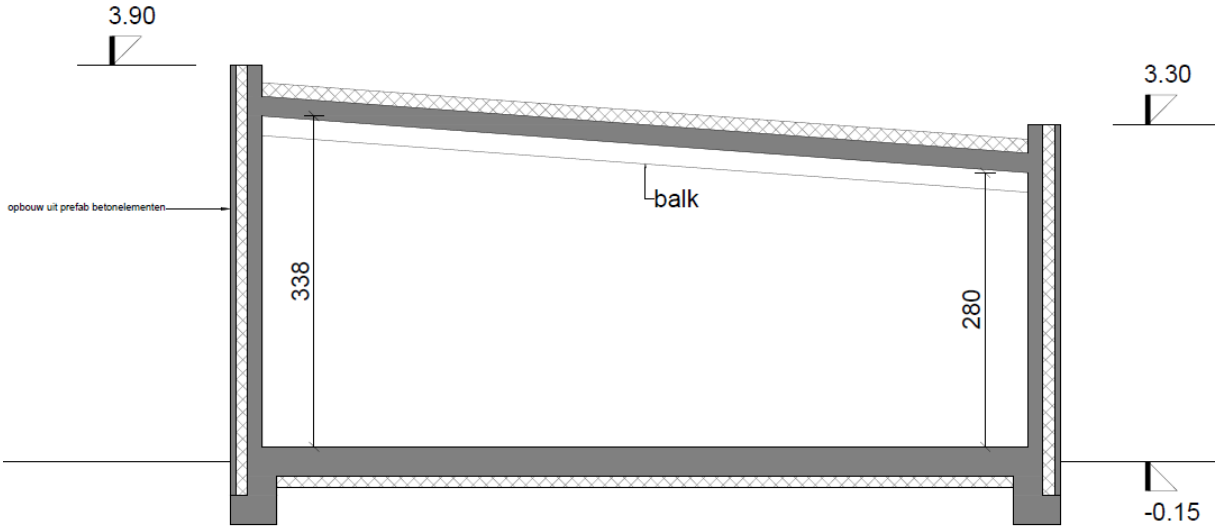
Figuur 11: Funderingsplan luifels (Bron: Opdrachtgever).

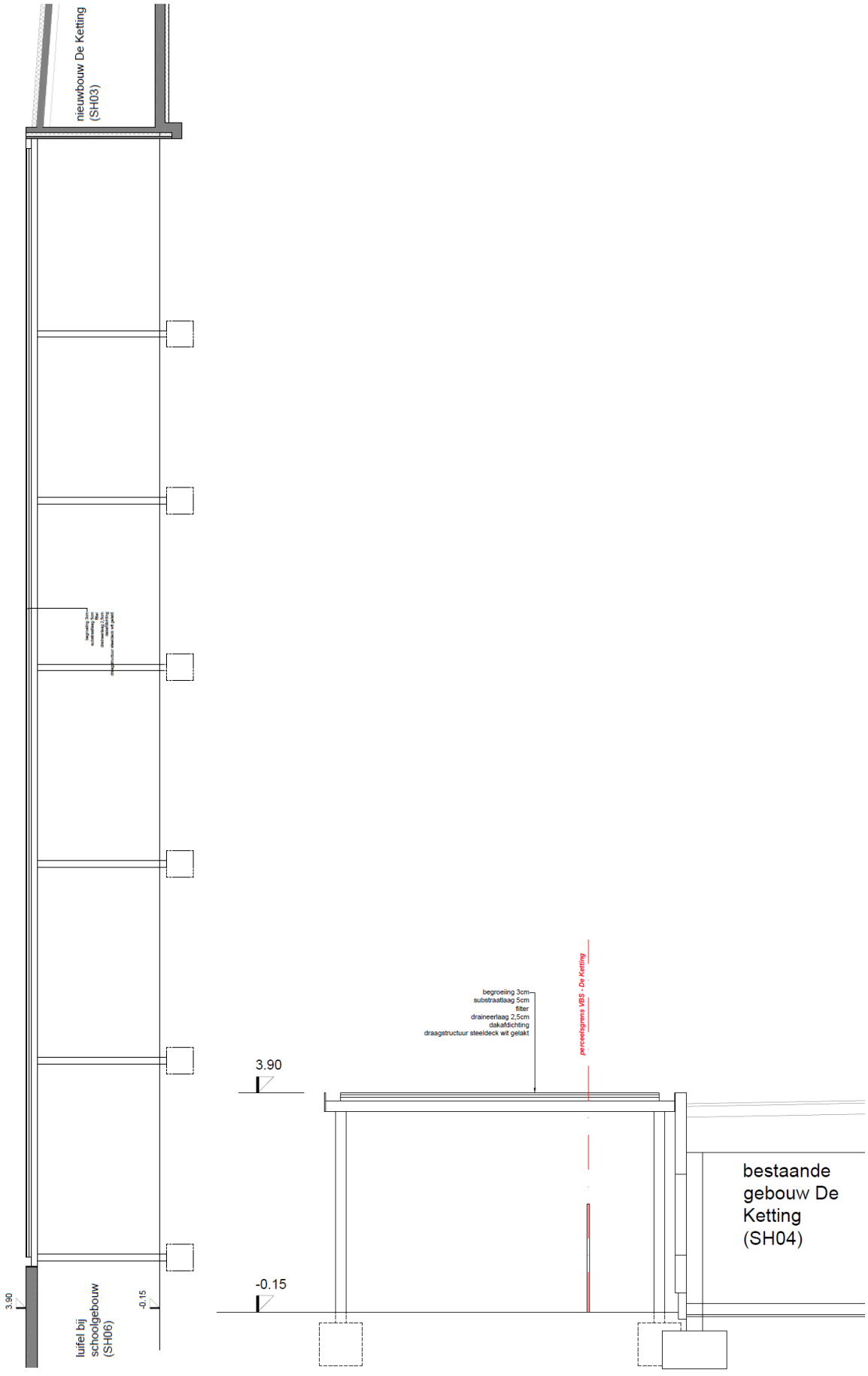
Figuur 12: Langse doorsnede nieuwbouw schoolgebouw (Bron: Opdrachtgever).

Figuur 13: Dwarse doorsnede nieuwbouw schoolgebouw (Bron: Opdrachtgever).

Figuur 14: Doorsnede nieuwbouw De Ketting (Bron: Opdrachtgever).

Figuur 15: Doorsnede luifel (Bron: Opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	***Informatie***
Landschappelijke situering	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Formatie van Tielt
Quartair	Type 1
Bodemtypes	OB, w-Ldc, w-LDxe
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	29,9 – 31,1 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Mandel Waterlopen:

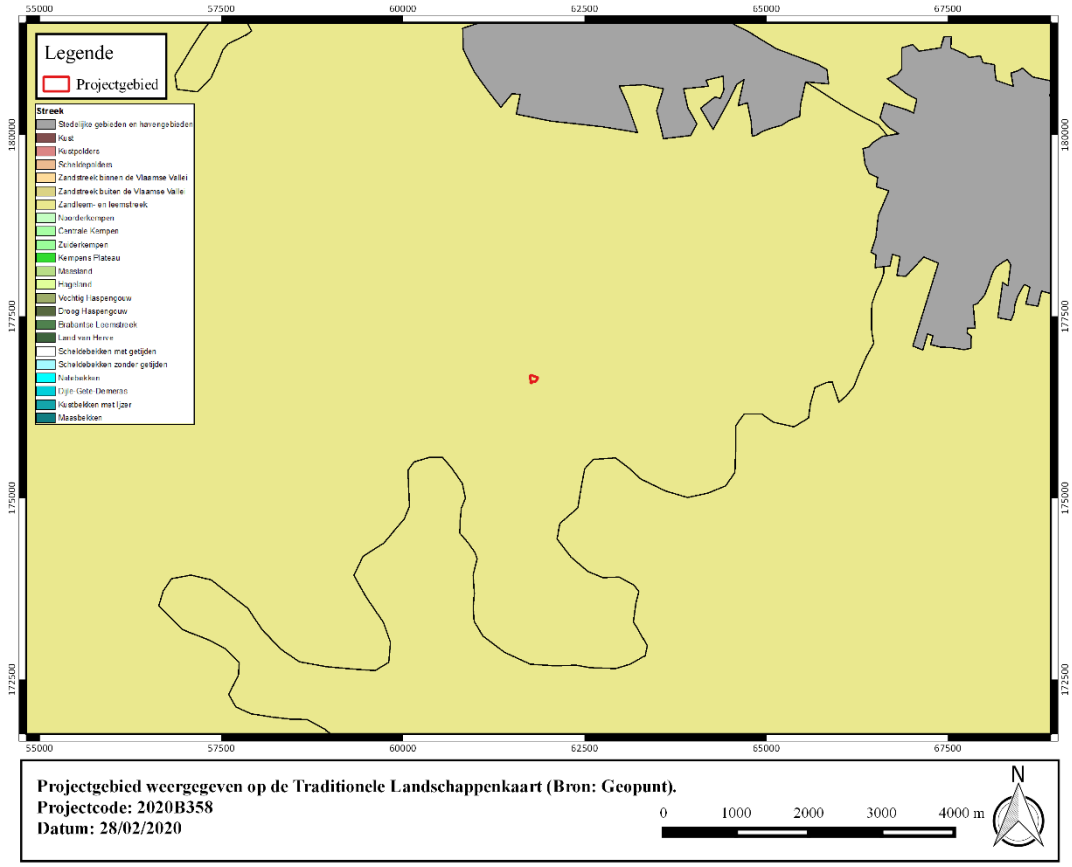
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Landschappelijk is het plangebied gelegen in de zandleem- en leemstreek.

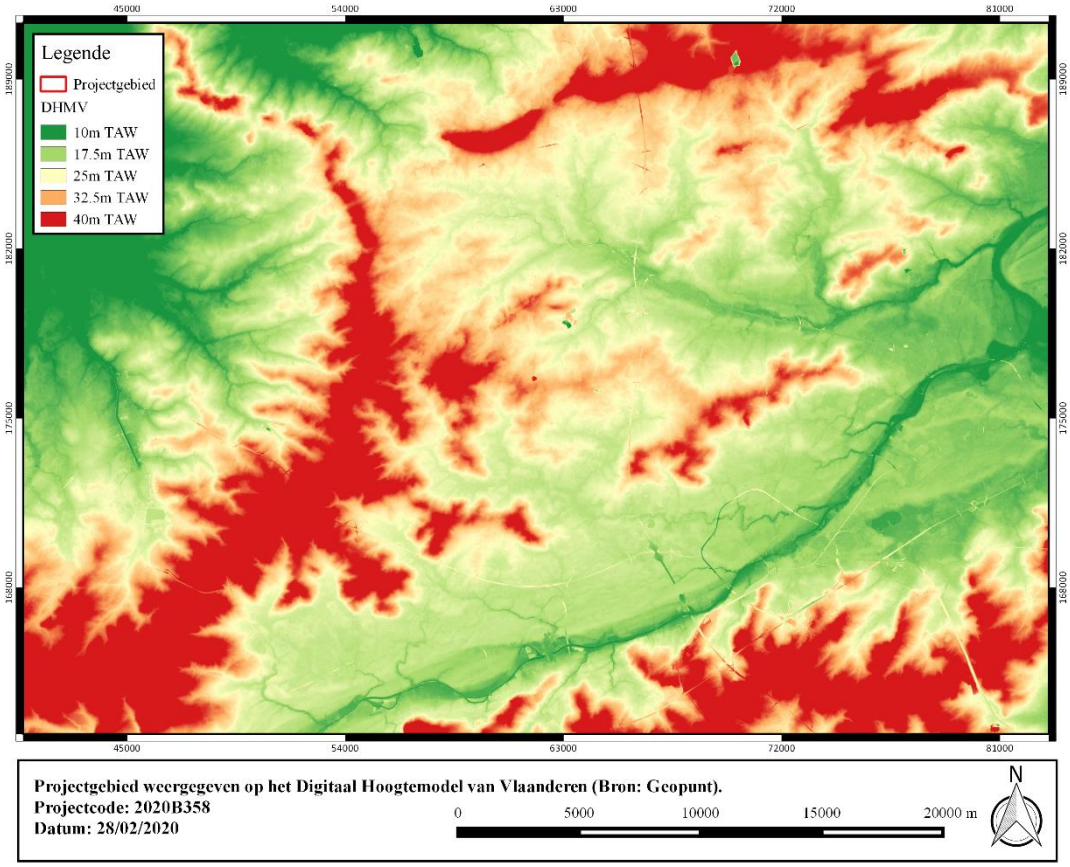
Het plangebied is gelegen op de noordelijke helling van een oostelijke uitloper van de Midden-West-Vlaamse heuvelrug. Deze heuvelrug vormt de scheiding tussen het bekken van de Leie en het bekken van de Ijzer. De Midden-West-Vlaamse heuvelrug start aan de Vidaigneberg en eindigt in Passendale. De zuidwest-noordoost gerichte kam van Wijtschate tot Passendale kenmerkt zich door een vrij constante hoogte van 60 m boven de zeespiegel. Ten oosten loopt de oostelijke uitloper waartoe het plangebied behoort verder tot de Rug van Lendelede. Ten noorden van de heuvelkam situeert zich de vallei van de Mandel. De afwatering in de omgeving van het plangebied gebeurt in essentie vanaf de heuvelkam richting de Mandelvallei. Precies ten westen van het projectgebied situeert zich de beekvallei van de Godelievebeek die zich in de heuvelkam heeft ingesneden. Deze beek watert via de Babillebeek af in de Mandel.

Het microreliëf situeert het plangebied op een hoogte van ca. 29,9 – 31,5 m TAW. De onderzoekzone kent een dalend verloop in noordelijke richting, wat niet verwonderlijk is gezien de ligging op de noordelijke helling van een heuvelrug. Desalniettemin doet de duidelijke demarcatie tussen de hoogteligging van het noordelijk en zuidelijk deel een zekere mate van menselijk ingrijpen vermoeden. In functie van de realisatie van het bestaande schoolcomplex zal het terrein in terras afgegraven zijn. De zuidelijke gebouwen zijn gerealiseerd op een platform dat ca. 1,5 meter hoger is gelegen dan de gebouwen in het noordelijk deel van het plangebied. De impact van deze ophoging/afgraving op de bodemgesteldheid is op basis van de beschikbare gegevens niet te achterhalen.

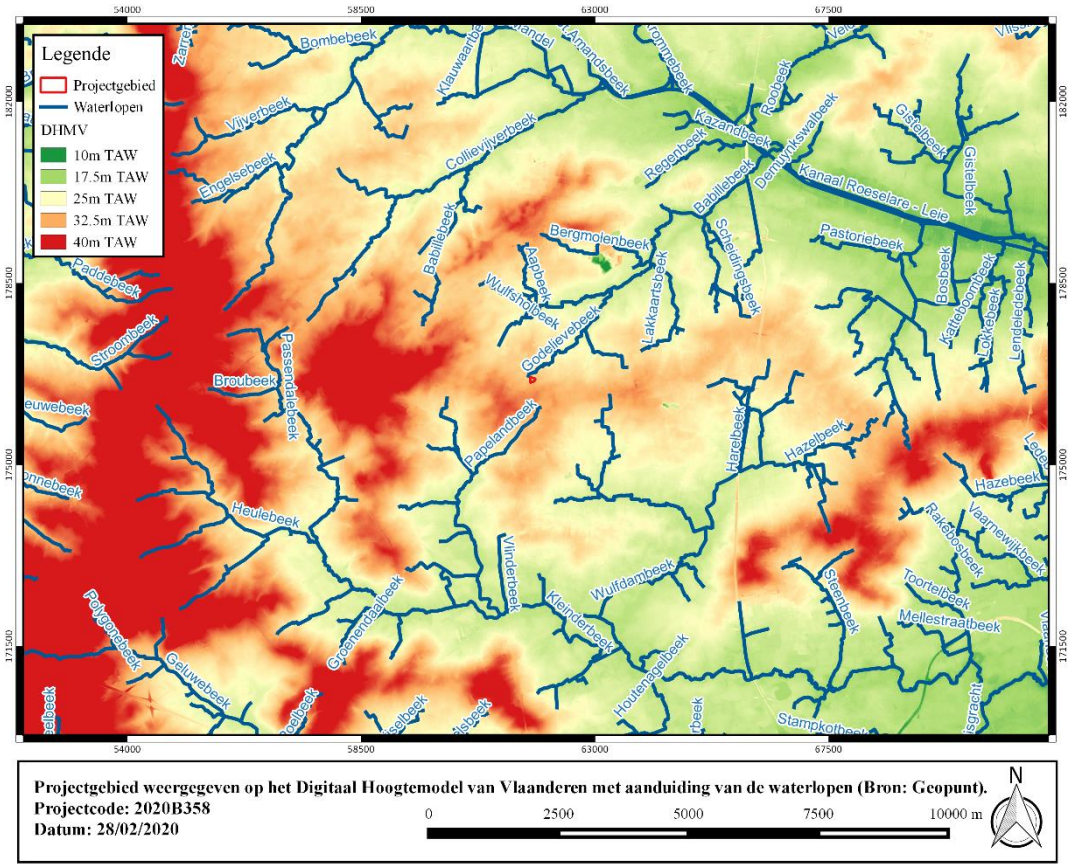
Hydrografisch is het projectgebied gelegen binnen het Leibekken, deelbekken Mandel.

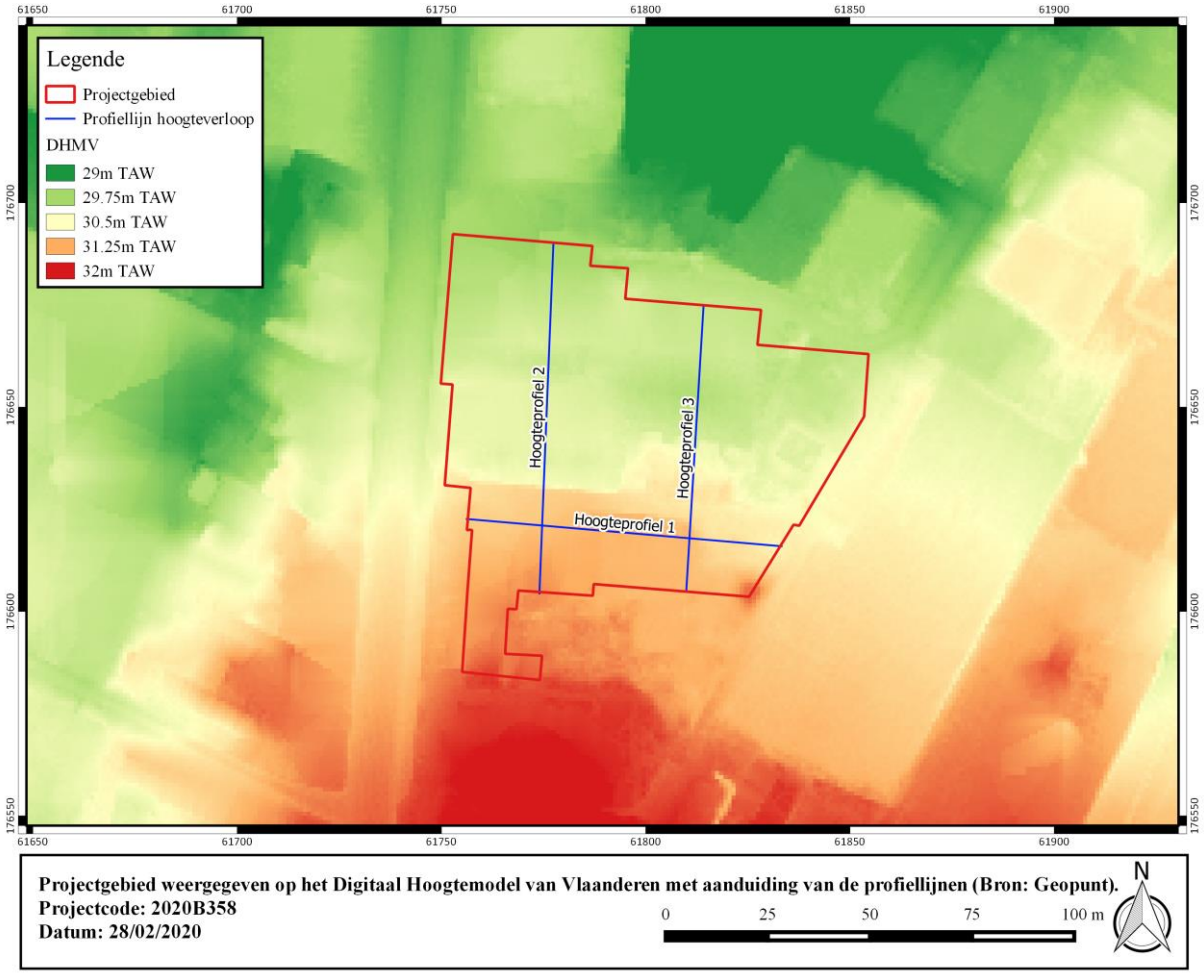
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

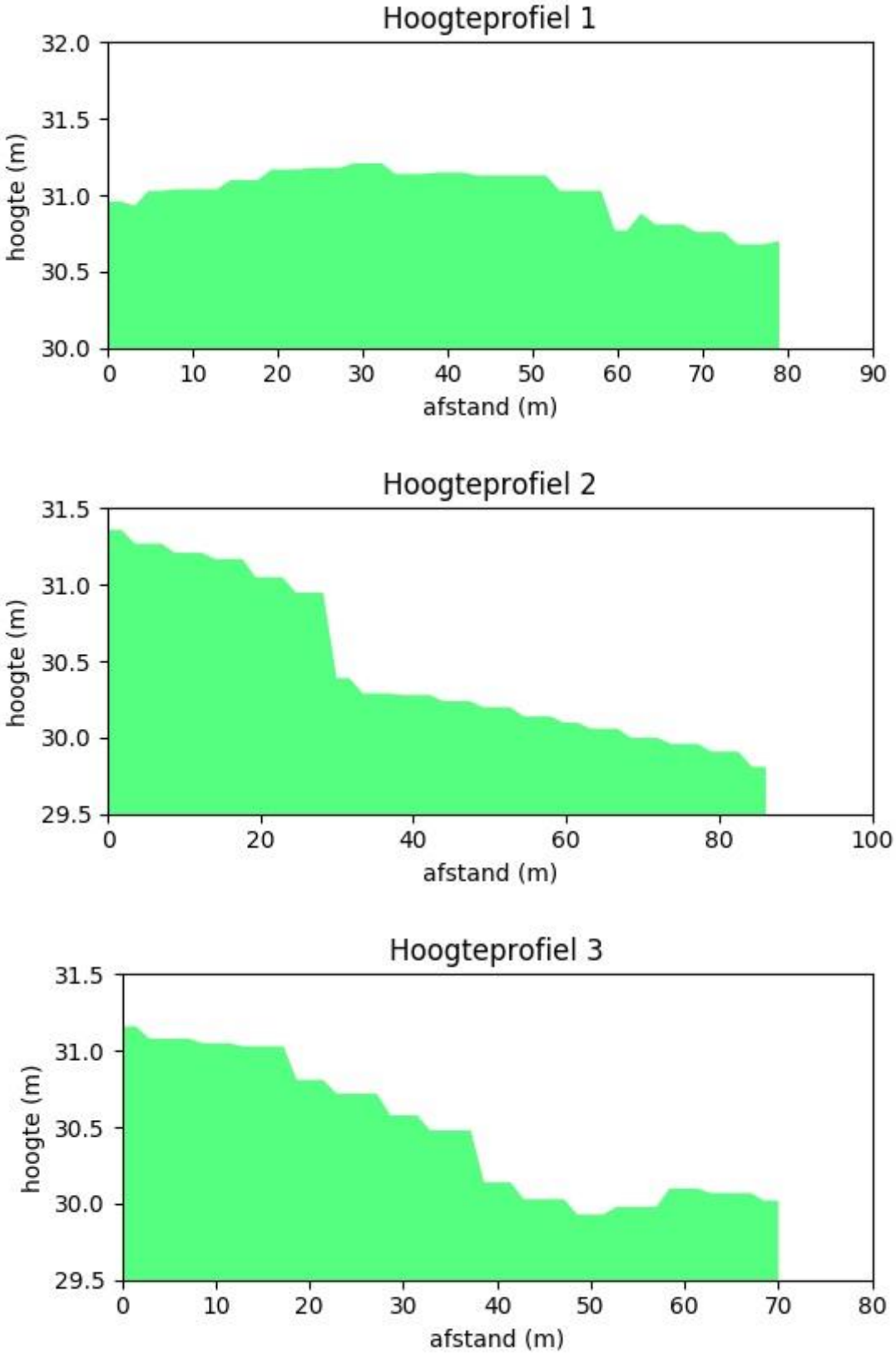
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

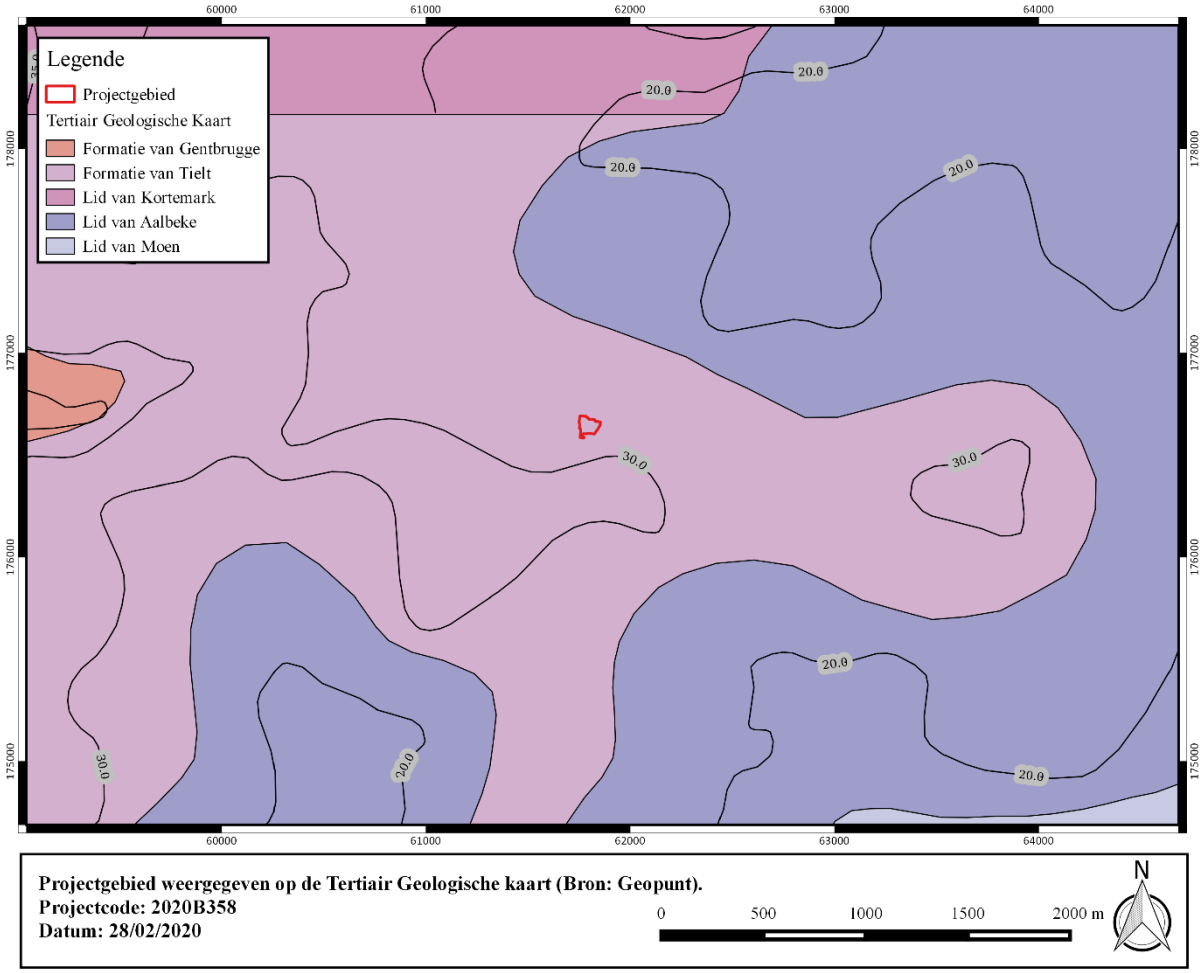
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Profiellijnen hoogteverloop (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

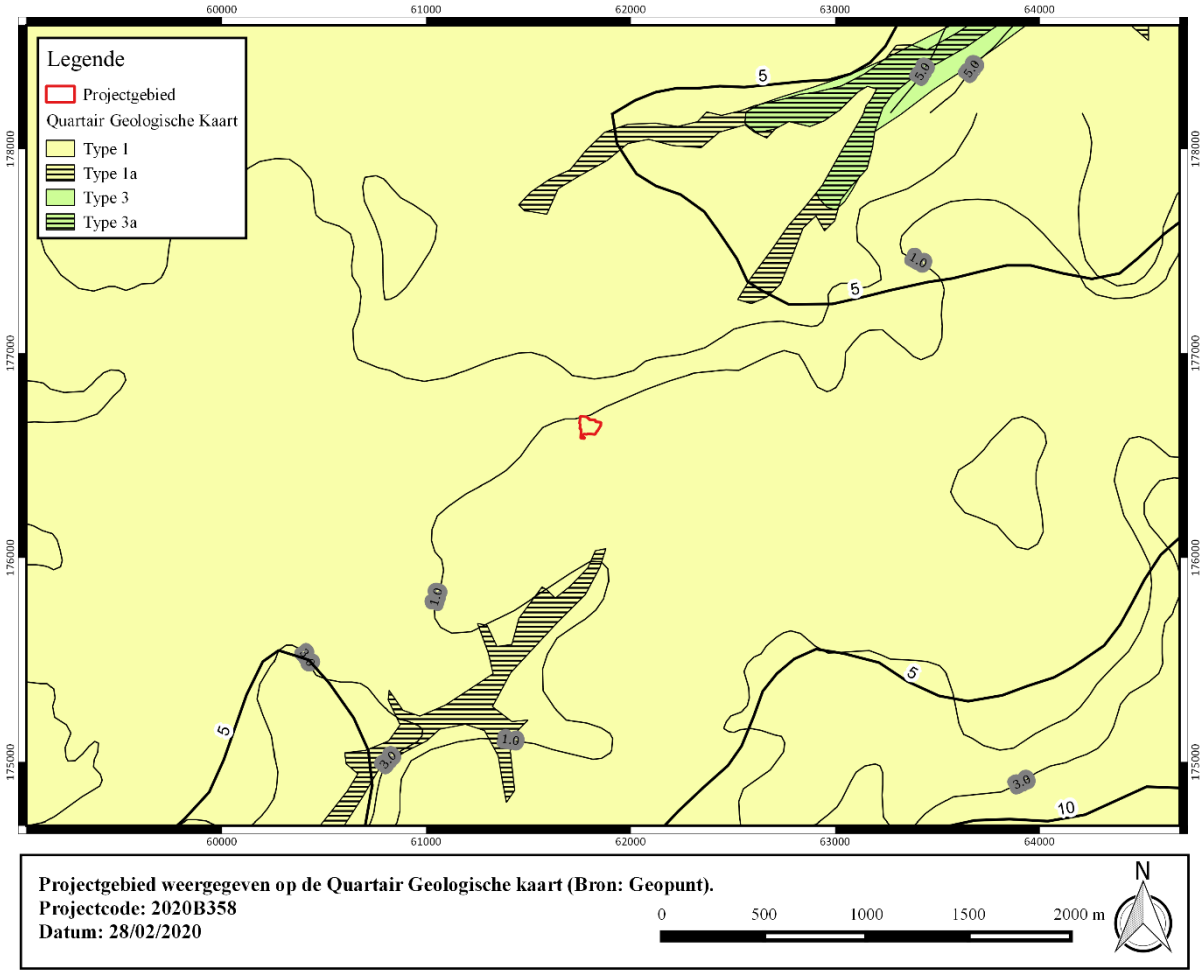
Het projectgebied is gelegen is de **Formatie van Tielt**. Deze formatie bestaat uit ondiep marien zeer fijn zand dat naar onderen toe overgaat in een zeer-fijnzandige grove silt. Deze sedimenten werden afgezet tijdens het Ieperiaan (56,0 Ma - 47,8 Ma). De formatie wordt van boven naar onder (en van jong naar oud) onderverdeeld in het Lid van Egem en het Lid van Kortemark.

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

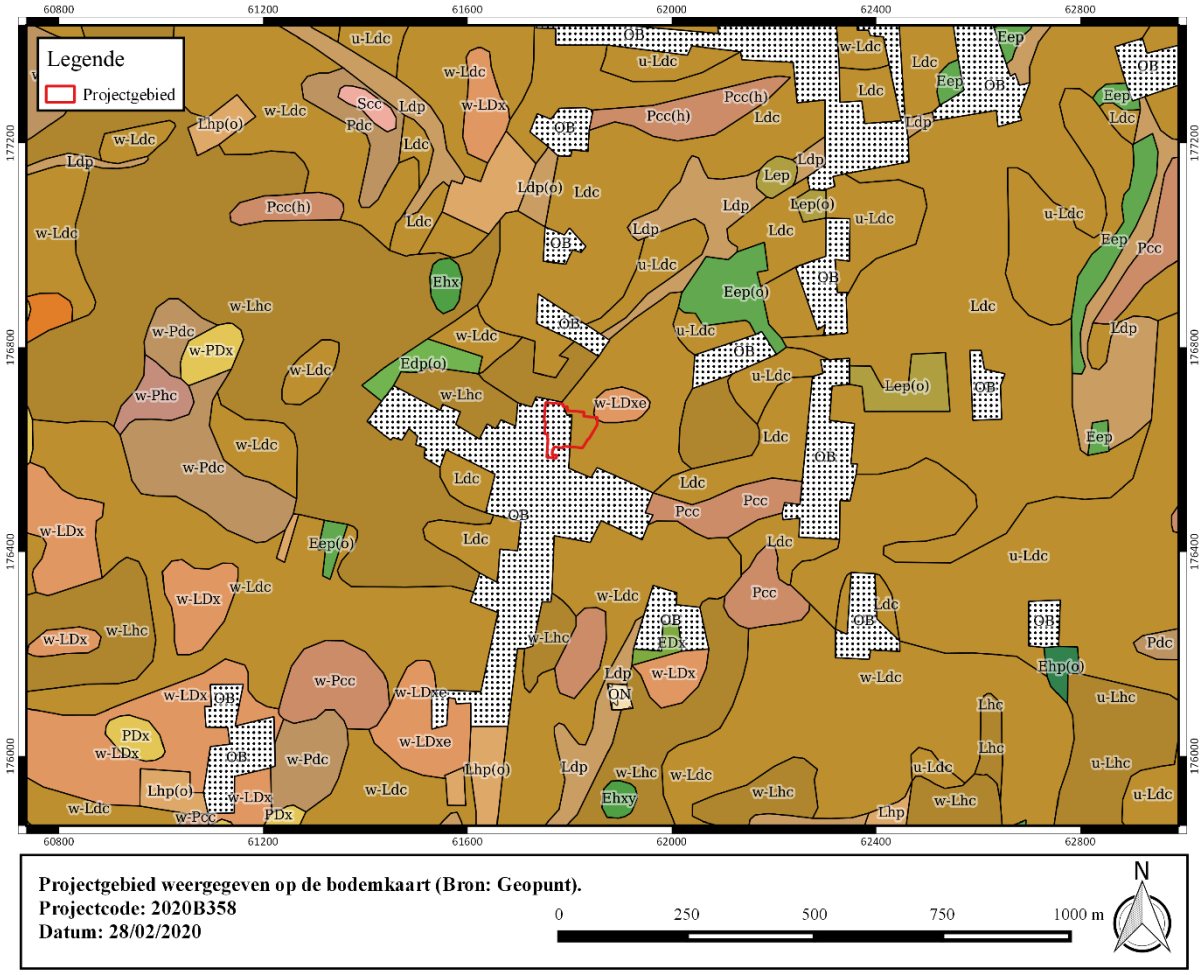
1.4.1.4 Bodemvormingsprocessen

Binnen de contouren van het plangebied kunnen 3 bodemtypes geconstateerd worden.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Het bodemtype **w-Ldc** is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont met klei-zand op geringe of matige diepte. De bouwvoor is donker grijsbruin en onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloogde horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is verbrokkeld, sterk gevlekte en door oxidoreductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Het materiaal wordt soms zwaarder of zandiger in de diepte. Op wisselende diepte komt dikwijls het Tertiair substraat voor. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B.

Het bodemtype **w-LDxe** is een matig droge tot matig natte zandleembodem met onbepaald profiel. De bodem kenmerkt zich door een minimale profielontwikkeling op Tertiair materiaal, al of niet vermengd met residuair grint en afgedekt door een dun Pleistoceen zandleemdek. Roestverschijnselen komen voor vanaf 50-80 cm.

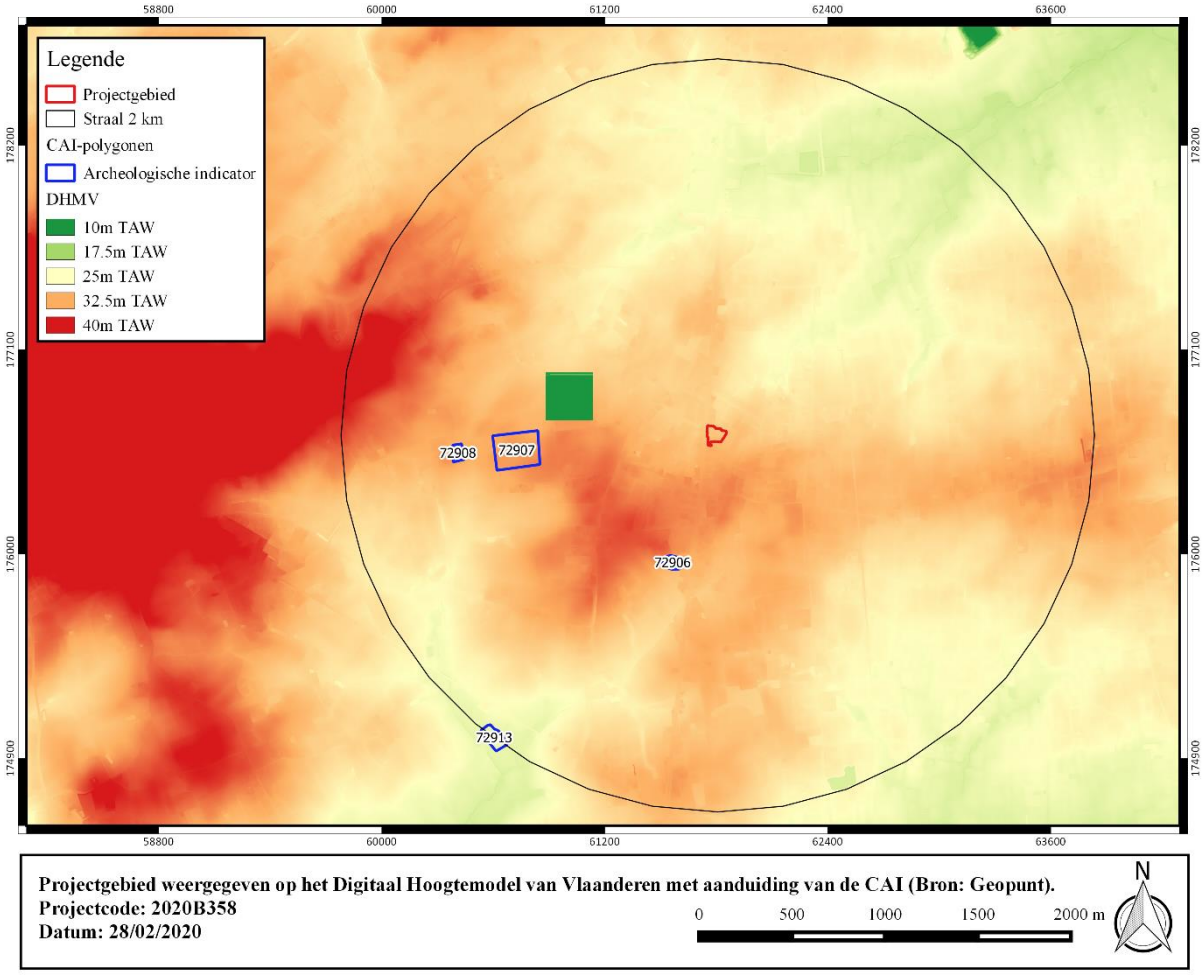

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied zijn gekende archeologische waarden schaars. Diegene die zijn opgenomen op het kaartblad van de CAI betreffen allen cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse omwalde hoeves. Dit impliceert geenszins een afwezigheid van mensen in het verleden of een minder geschikte omgeving voor bewoning. In tegendeel moet het terrein, langs de gradiëntzone van de Godelievebeek, weldegelijk een aantrekkingskracht gehad hebben op gemeenschappen jager-verzamelaars maar moeten de zandleemgronden ook gunstig geweest zijn voor vroege landbouwers. Naar alle waarschijnlijkheid is de afwezigheid van gekende archeologische sites eerder te wijten aan het rurale karakter van de omgeving en een gebrek aan systematisch archeologisch onderzoek.

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).

I. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72906	Indicator cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht.

72907	Indicator cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
72908	Indicator cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht.
72913	Indicator cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht.

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De landschappelijke ligging van het plangebied, op hoger gelegen terrein, nabij de beekvallei van de Godelievebeek op de rand van de bredere Mandelvallei, moet een aanzienlijke aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op groepen jager-verzamelaars in de regio. Archeologische vondsten in de omgeving zijn schaars, al is deze iele spreiding allicht veel eerder te wijten aan een gebrek aan onderzoek dan aan de historische realiteit. Ook moeten de hoger gelegen zandleemgronden gunstig geweest zijn voor vroege landbouwers.

De oudste vermelding van Rumbeke is in de 12de eeuw als *Rumbeca*, wat waarschijnlijk moeras of brede kreek betekent. De parochie omvat in de 12de eeuw het grondgebied van het huidige Rumbeke, Oekene en Kachtem. Tot de 16de eeuw is Rumbeke een betwist gebied tussen de kasselrijen van Kortrijk en Ieper. Historisch-cartografische indicatoren wijzen op verspreide hoevebouw gedurende de late middeleeuwen.

Vanaf de 16de eeuw vormt de vlasindustrie, naast de landbouw, een belangrijke bijkomende inkomstenbron voor tal van landarbeiders, die zich toeleggen op de huisweverij- en spinnerij. Velen blijven werkzaam binnen deze structuur tot het begin van de 19de eeuw. Bij de crisis in het midden van de 19de eeuw emigreren veel inwoners van Rumbeke naar Frankrijk. In de tweede helft van de 19de eeuw is er een explosieve groei van de chicoreiteelt in de gemeente. Ook worden er een ruim aantal steenovens opgericht. De textielnijverheid in Rumbeke kent haar hoogtepunt in de eerste helft van de 20ste eeuw met de komst van drie mechanische weverijen.

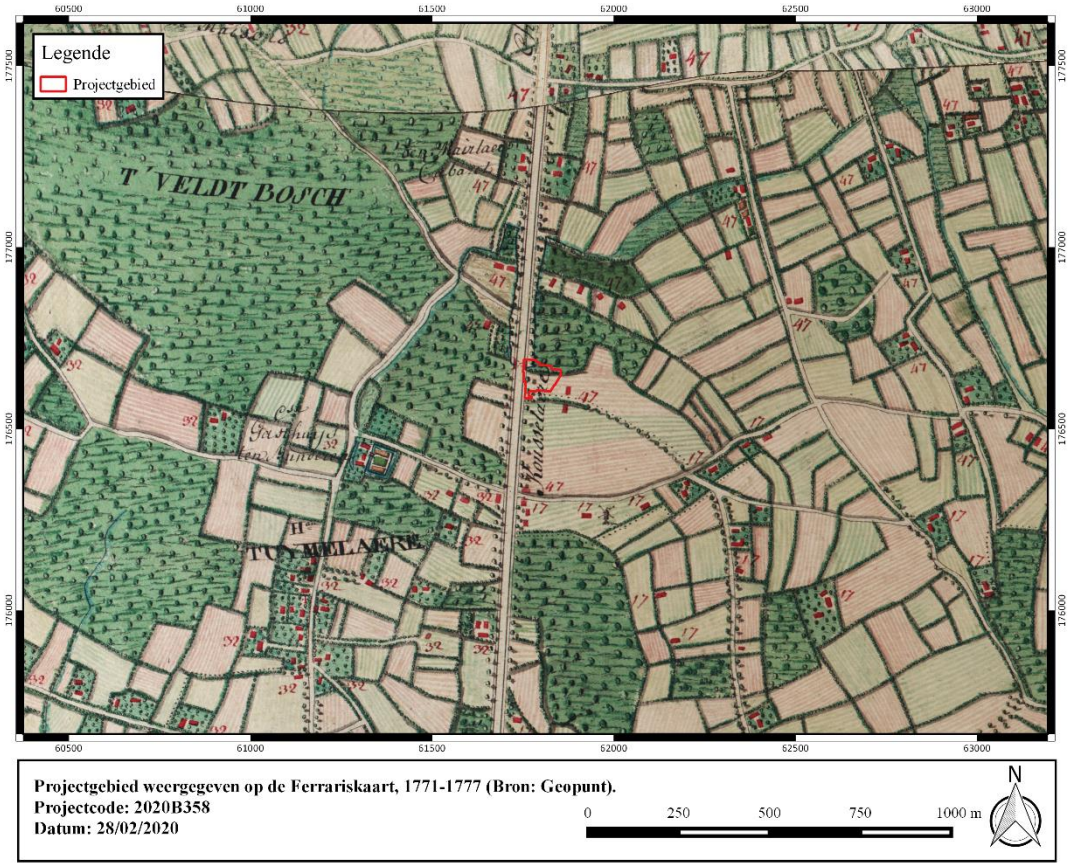
In 1918 kent het dorp zware beschadigingen tijdens het bevrijdingsoffensief, wat woningnood tot gevolg had. Er werden noodwoningen opgericht met medewerking van het Koning Albertfonds. [3]

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

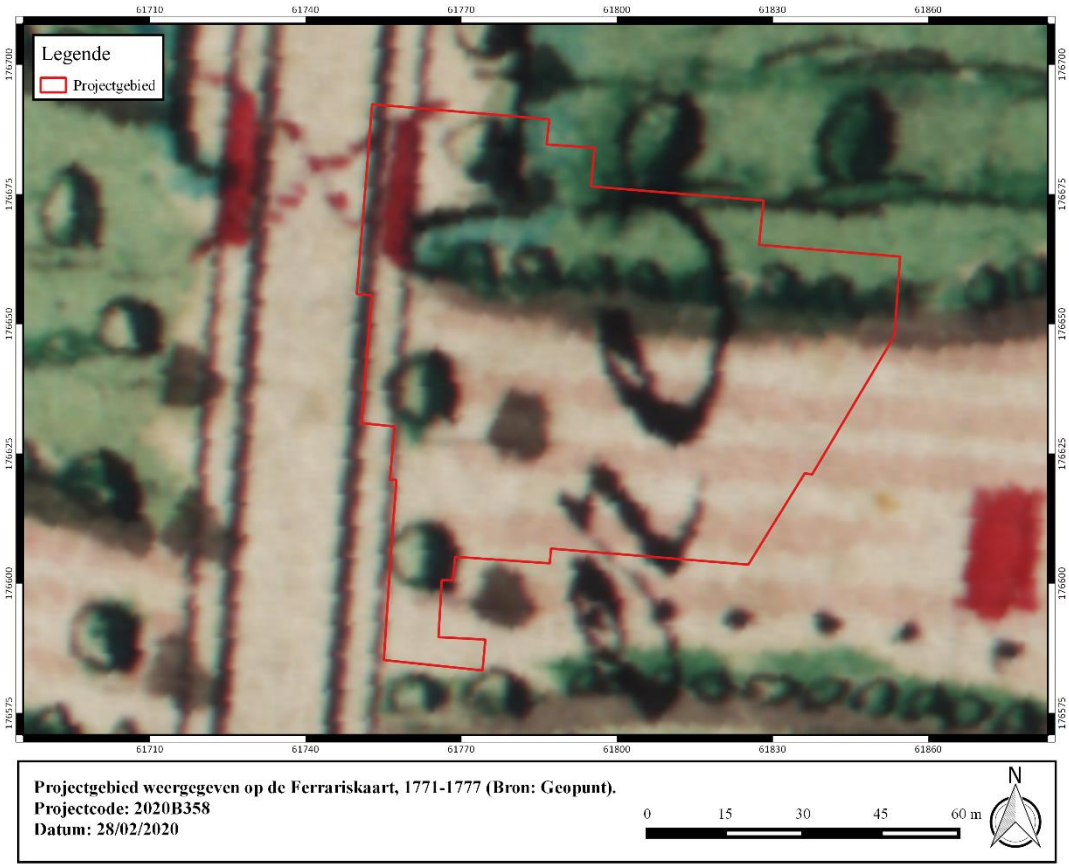
Op de Ferrariskaart (1771-1777) is het plangebied integraal als akkerland weergegeven. De noordelijke grens volgt een rij bomen. Het onderzoeksproject is gelegen ten oosten van de *Chaussée de Menin à Rouselaere*, de huidige Meensesteenweg. De Meensesteenweg, onderdeel van de provinciale weg Brugge – Roeselare – Menen, werd aangelegd tussen 1751 en 1754. Langsheen deze weg zijn twee parochies gevestigd, namelijk de Zilverberg in het noorden en Beitem in het zuiden. De omgeving van het plangebied kenmerkt zich door een open landschap met verspreide hoevebouw. Precies ten zuidwesten van de projectsite zijn twee rechthoekige gebouwen aanwezig. Ten westen van het plangebied situeert zich een groot bosgebied met onder andere '*t Veldt Bosch* en *Capelle Bosch*. Aan de noordwestelijke hoek van het plangebied is een oversteekplaats over een waterloop weergegeven, wat indiceert dat het noordwestelijk deel van het plangebied samenviel met het verloop van de huidige Godelievebeek.

Op de Atlas der Buurtwegen (1840) is geen bebouwing binnen de contouren van het plangebied zichtbaar. De bebouwing die ten zuidwesten van de projectzone op de Ferrariskaart aanwezig was, is nu verdwenen. De Meensesteenweg staat aangeduid als *Route de Bruges à Menin*. Dit beeldt wordt bevestigd op de Poppkaart (1842-1879) en de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854). Op laatstgenoemde kaart is tevens te zien dat het plangebied zich op een uitloper van een heuvel bevindt, op te merken aan de reliëflijnen.

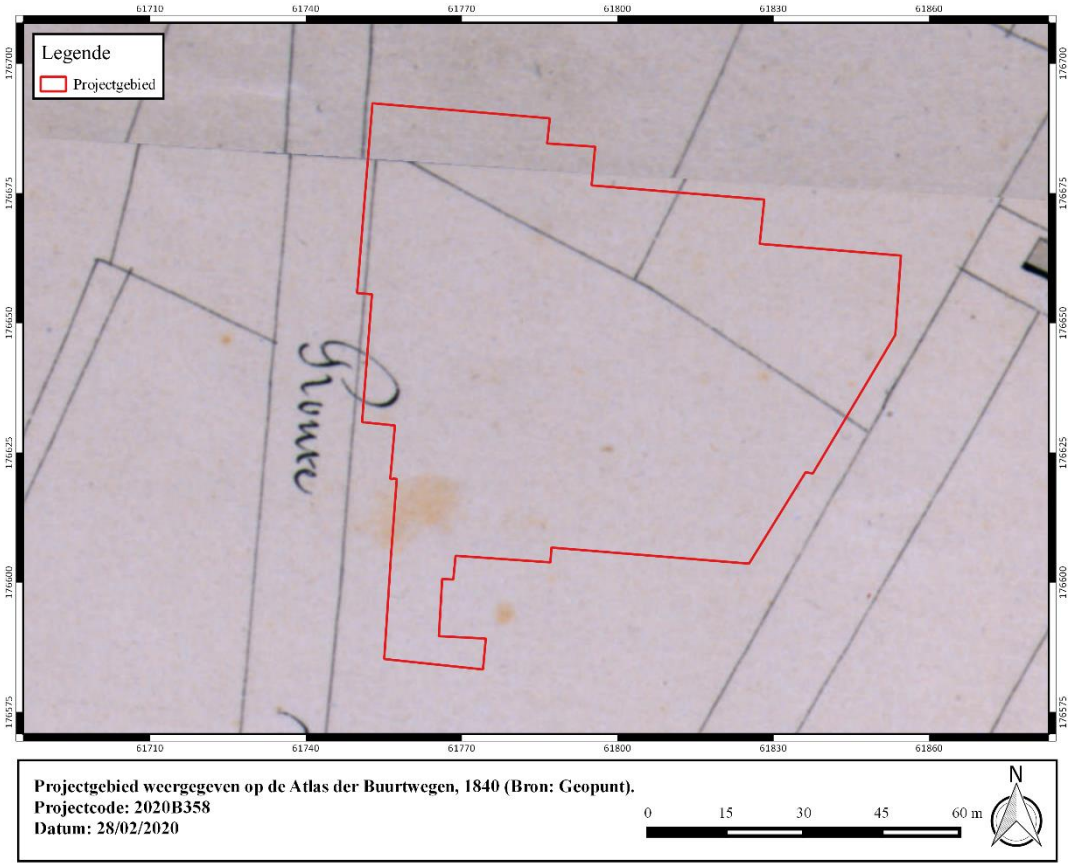
[3] Inventaris Onroerend Erfgoed

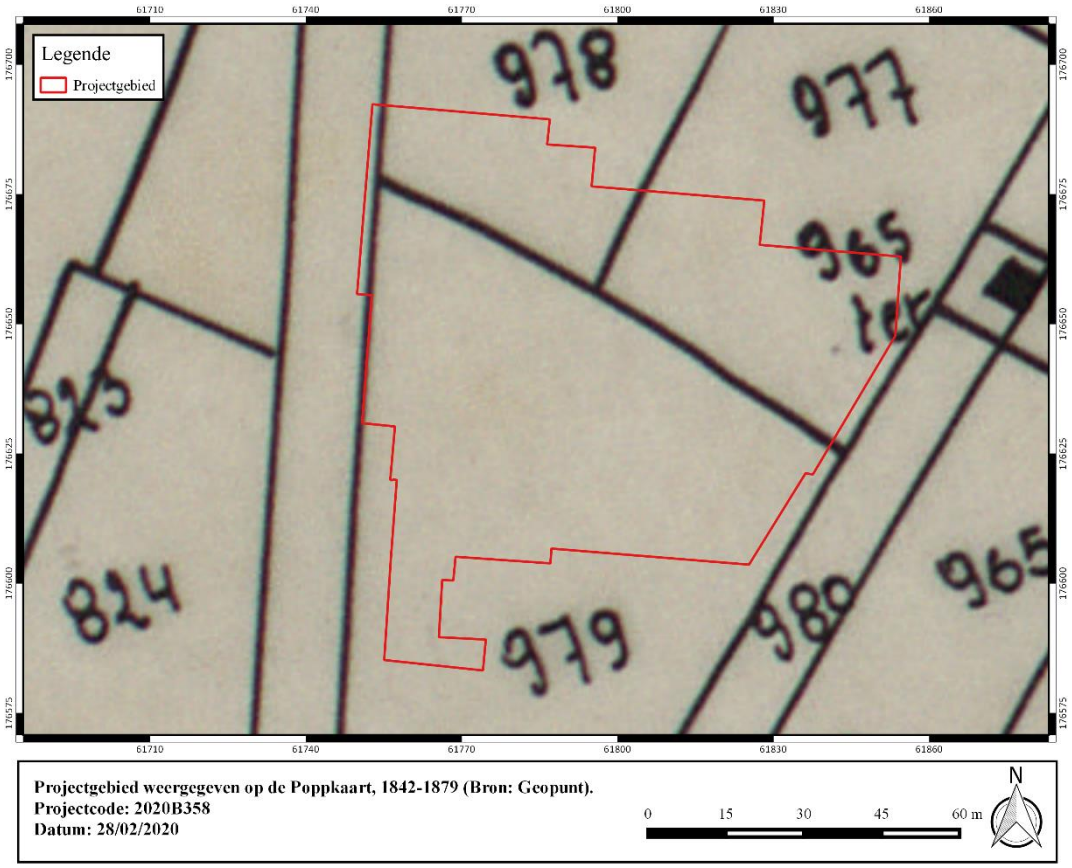
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

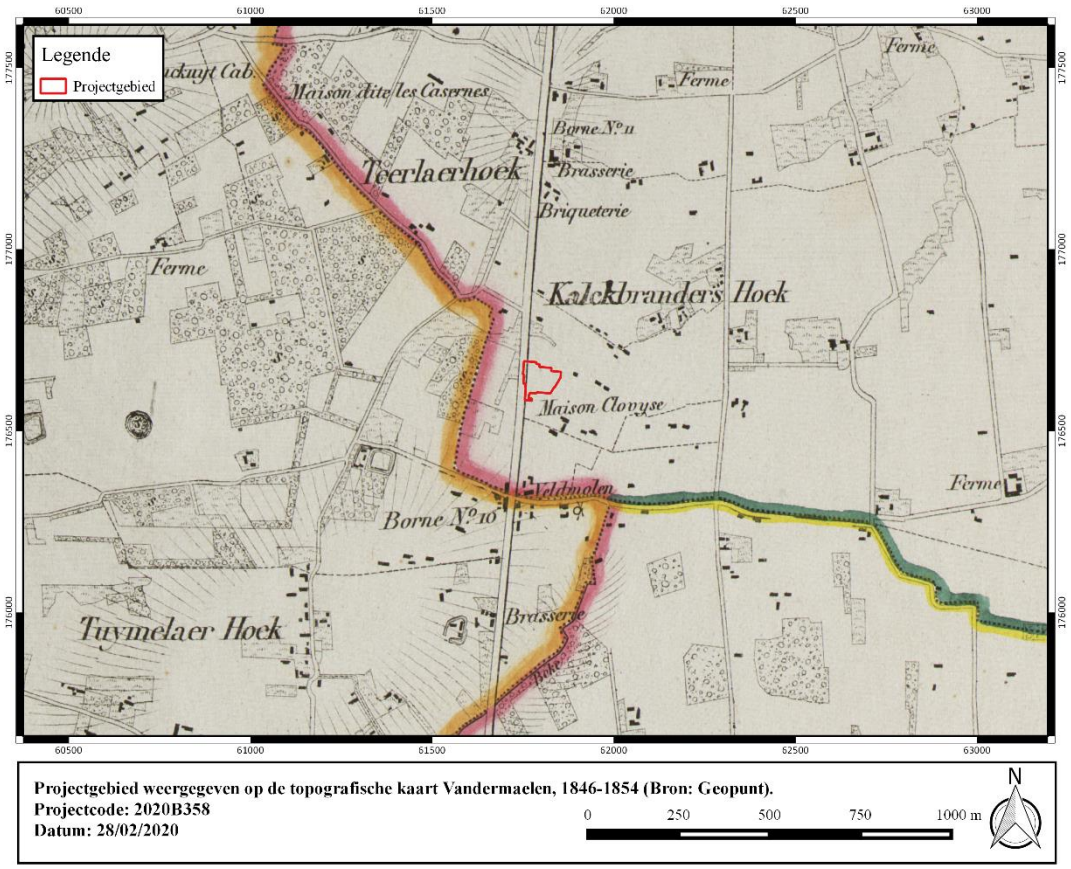
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

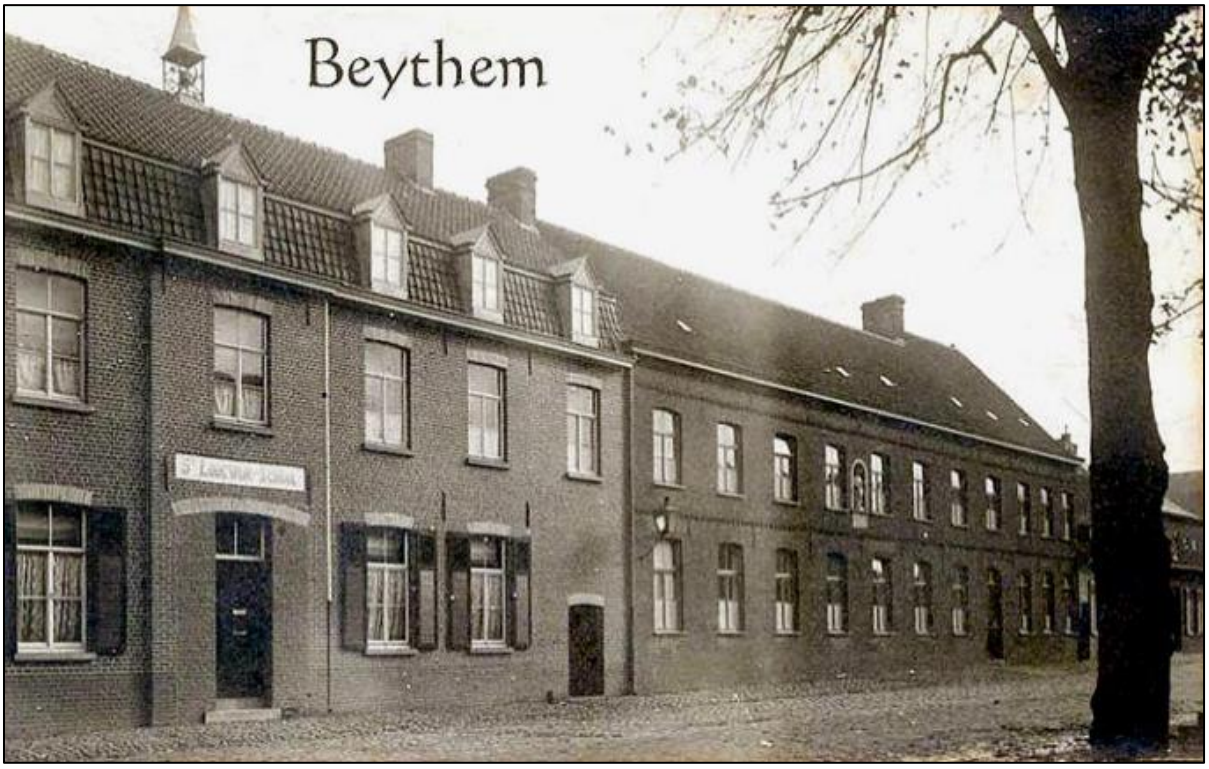
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Op de topografische kaarten van Moorslede uit 1883 en 1911 is duidelijk te zien dat bebouwing aanwezig is. Deze bebouwing is de in 1881 opgerichte Sint-Lodewijkschool. Tijdens het bevrijdingsoffensief - eind 1918 - werden de gebouwen echter zwaar verwoest. Gedurende heel WO I situeert het plangebied zich in het Duitse achterland. Door de relatief dichte ligging bij het front wordt het dorp uitgebouwd als logistiek knooppunt. Centraal binnen de projectgrenzen zijn twee barakken waar te nemen, langsheen de oostzijde van het perceel situeert zich een smalspoor.

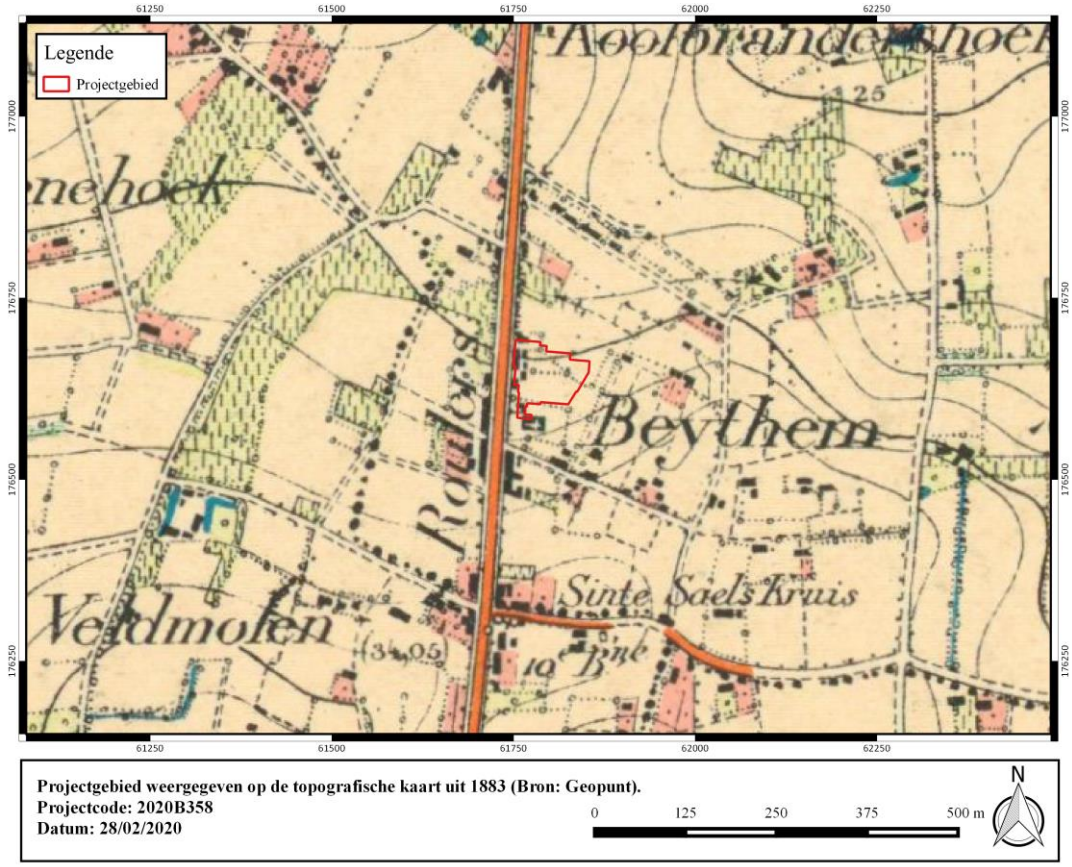
In 1921 werd het kloostergedeelte heropgebouwd en in 1924 werd een nieuwe klassenvleugel toegevoegd. Laatstgenoemde werd tot 1960 behouden. Tijdens WOII werden enkele zones zwaar beschadigd. In 1962 kwam er een nieuwe klassenvleugel bij. De laatste zusters nemen in 1989 afscheid van de school en werd op de plaats van de kloosterwoning in 1955 en nieuwe turnzaal gebouwd.

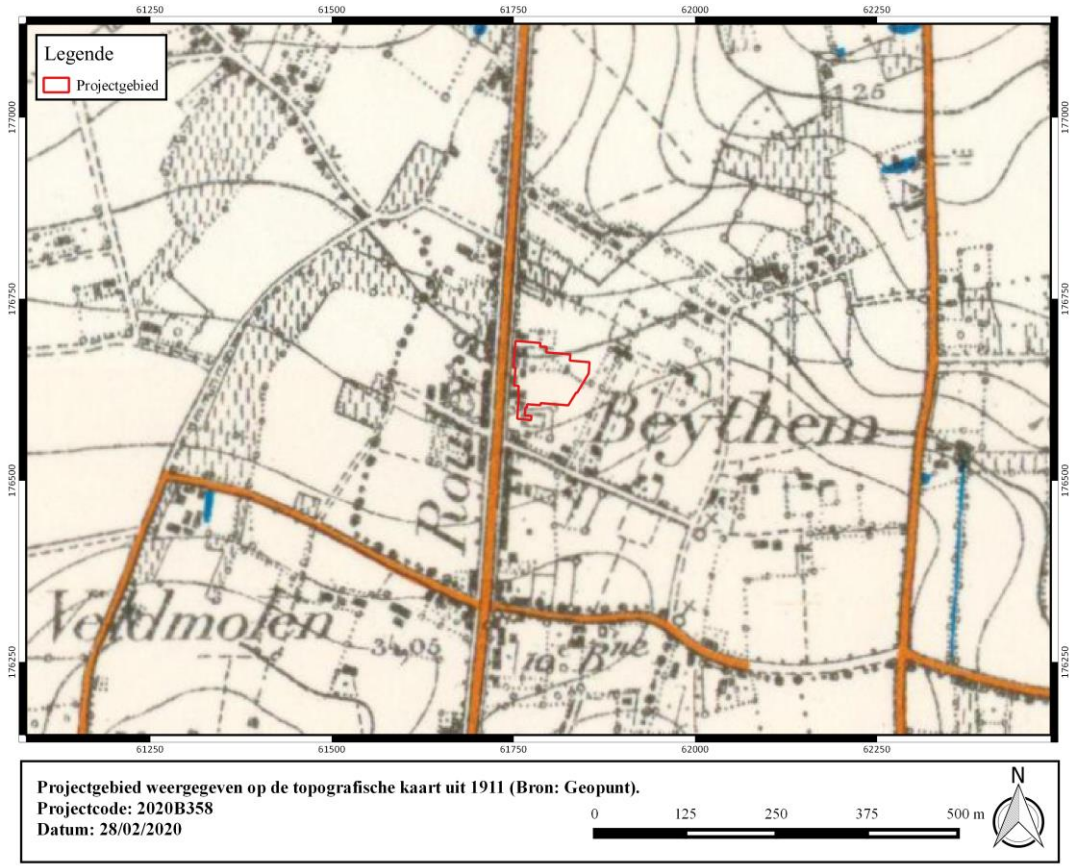
Figuur 30: De Sint-Lodewijksschool op het einde van de 19de eeuw (Bron: www.beitem.be; Dirk Berghman).

Figuur 31: Beeld van de patroonheilige in een nis op de voorgevel van de school met opschrift 'School St.-Louis. 1881 (Bron: www.beitem.be).

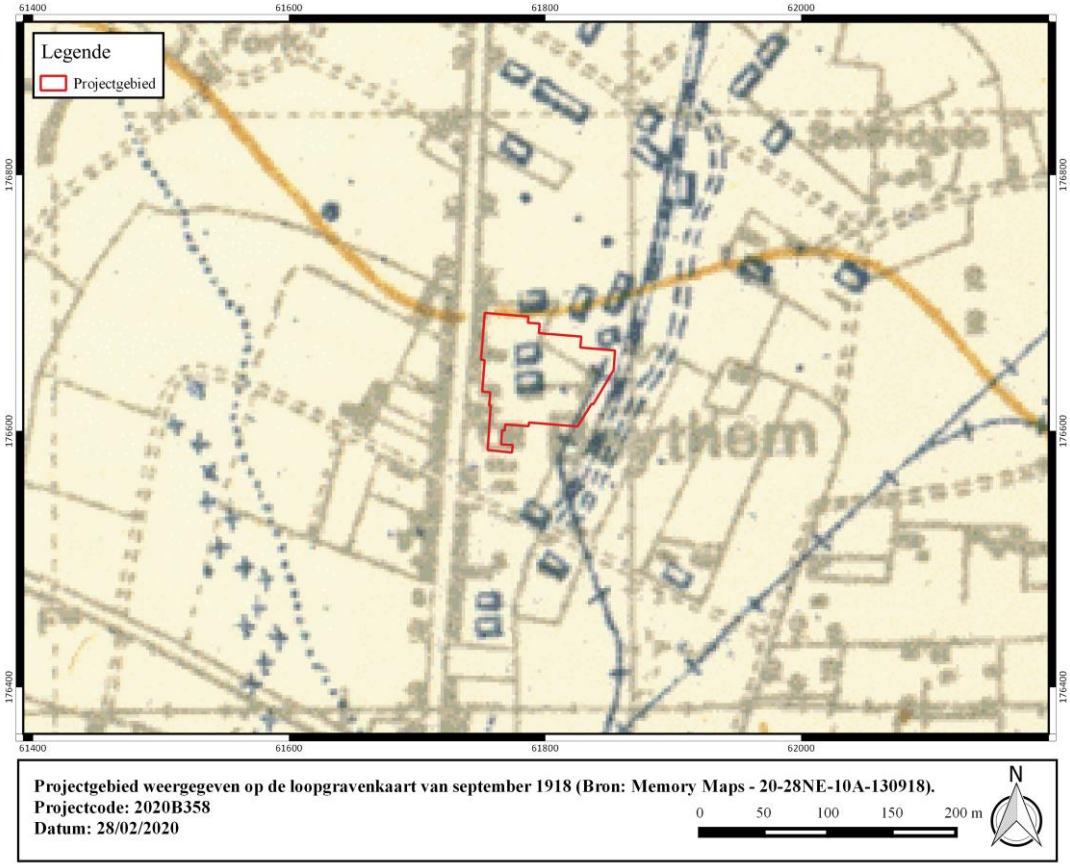
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van Moorslede uit 1883 (Bron: Cartesius).

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van Moorslede uit 1911 (Bron: Cartesius).

Figuur 34: De Sint-Lodewijksschool voor WOI (Bron: www.beitem.be; Dirk Berghman).

Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart van september 1918 (Bron: Memory Maps 20-28NE-10A-130918).

Figuur 36: Verwoesting van het klooster en de school na WOI (Bron: www.beitem.be).

Figuur 37: Sint-Lodewijksschool tussen 1924 en 1961 (Bron: www.beitem.be; Roger Plovie).

Figuur 38: Sint-Lodewijksschool na de wederopbouw, voor 1961 (Bron: www.beitem.be; Roger Plovie).

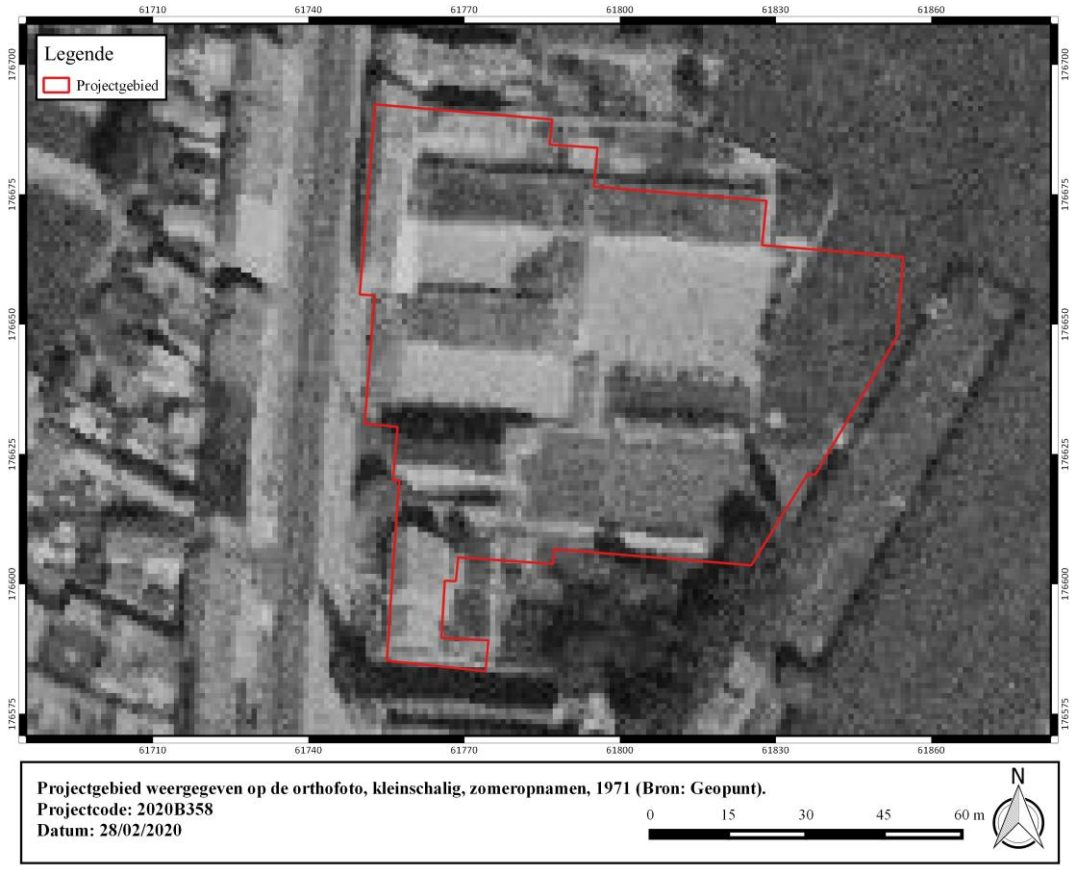

Figuur 39: Voorgevel van de school in 2019 (Bron: Google Streetview).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contouren van het plangebied gedurende de laatste decennia. Op de orthofoto van 1971 is binnen de grenzen van het projectgebied de Sint-Lodewijksschool zichtbaar. Deze school werd reeds in 1881. Tijdens het bevrijdingsoffensief van de geallieerden werden het klooster en de kloosterschool verwoest. Het klooster werd in 1920 heropgebouwd, in 1924 kwam een nieuwe klassenvleugel bij en in 1962 werden de oude klassenvleugels uitgebreid.

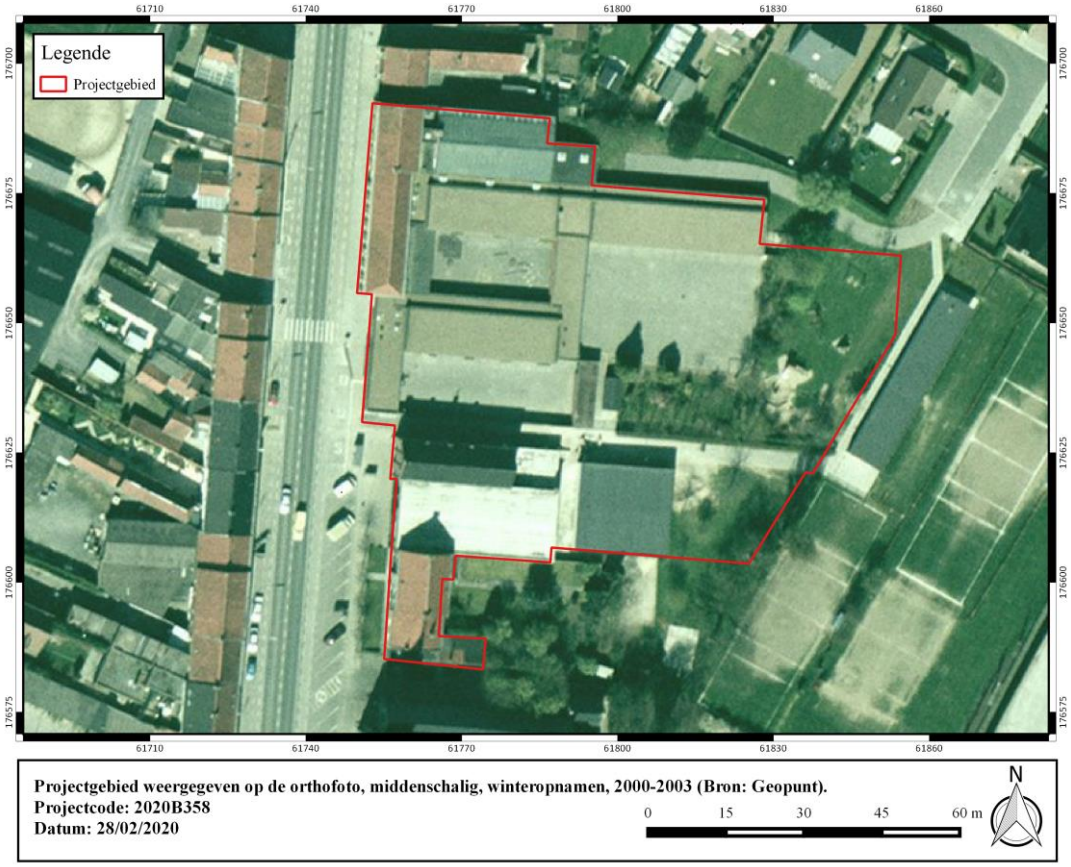
De gebouwen zijn tot op heden bewaard gebleven. Momenteel neemt de bebouwing 3488 m² in. De aanwezige verharding heeft een oppervlakte van ca. 1458 m². Ten slotte is een zone van ongeveer 1858 m² ingenomen door groen.

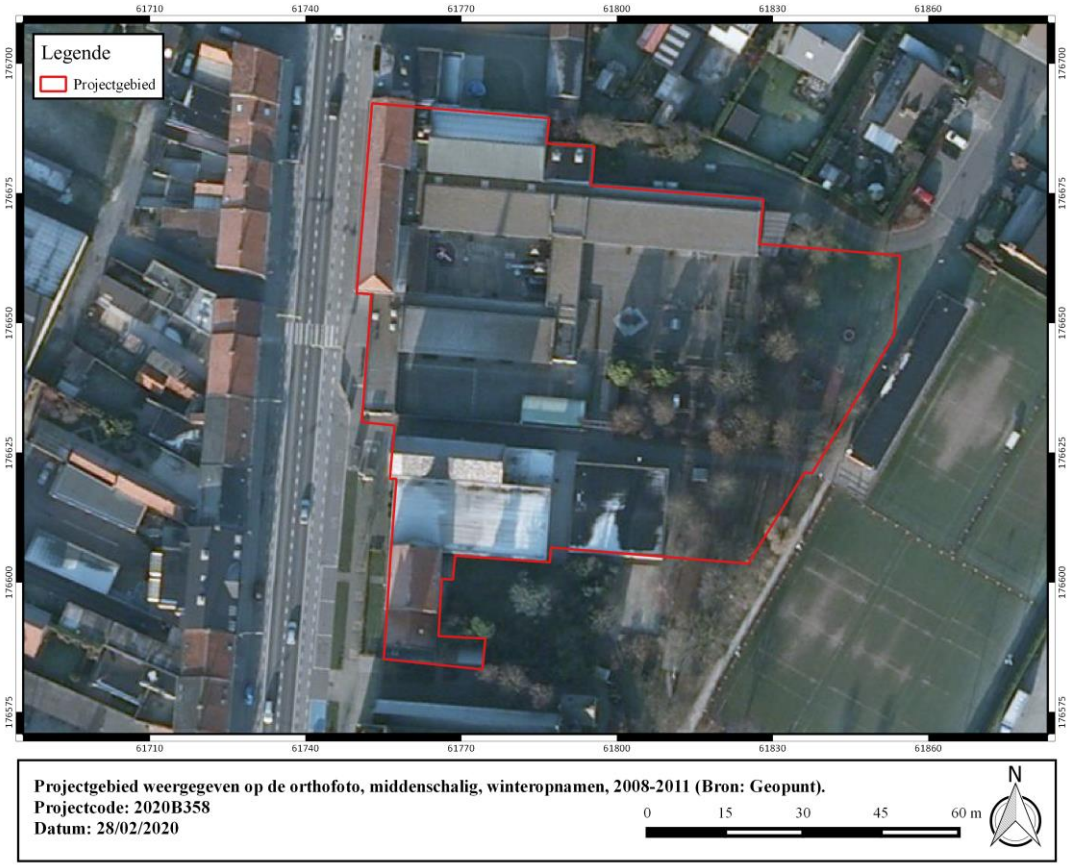
Figuur 40: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

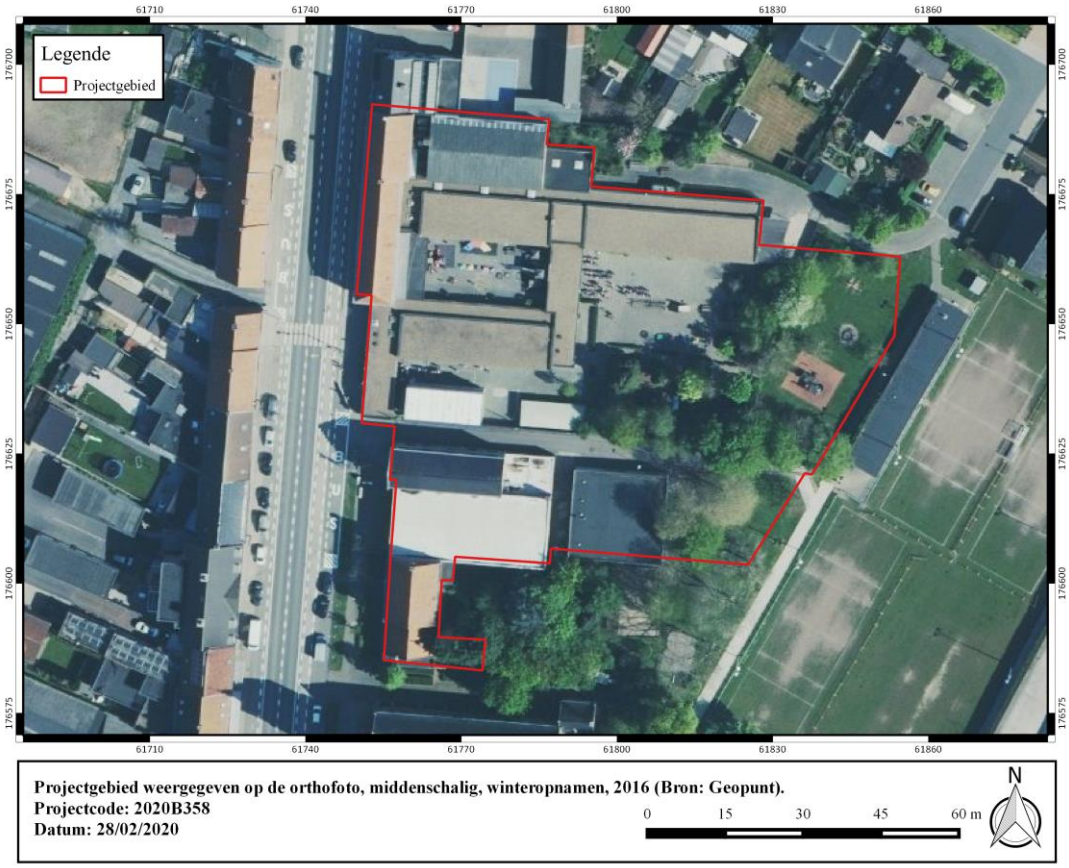
Figuur 41: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 42: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 43: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 44: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).

Figuur 45: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van een nieuwbouw aan de Meensesteenweg 713-715 in Beitem, een gehucht te Rumbeke, deelgemeente van Roeselare. Het projectgebied is ca. 7079 m^2 groot en is voor meer dan de helft van de oppervlakte bebouwd en verhard. Hiervan wordt het merendeel gesloopt, enkel in het zuiden van het onderzoeksgebied blijft een gebouw van ca. 300 m^2 gevrijwaard van de sloopwerken. Op een deel van het onderzoeksgebied wordt enkel gesloopt en vinden geen verdere bodemingrepen plaats.

Rumbeke is gelegen aan de Mandel. Het onderzoeksgebied situeert zich op een uitloper van de de Rug van Westrozebeke die wordt ingesneden door de Godelievebeek die verder noordwaarts overgaat in de Babillebeek en afwatert richting de Mandelvallei. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op de Tertiaire sokkel. De bodemkaart geeft een nattere zandleembodem weer. Op het lokale hoogtemodel is te zien hoe er een uitgesproken hoogteverschil is tussen het zuidelijke terreindeel en het noordelijke. Naar alle waarschijnlijkheid is hier ten dele afgegraven en opgehoogd om beide terreindelen te nivelleren. De impact hiervan op het bodemarchief is heden ongekend.

Cartografische bronnen geven een landelijk en open omgeving weer. Op de Ferrariskaart is te zien hoe het terrein zich langs de steenweg tussen Roeselare en Menen bevindt. Het onderzoeksgebied is voor het grootste deel in gebruik als akkerland. Tegen de noordwestelijke hoek van het onderzoeksgebied is een oversteekplaats over een waterloop aangeduid. Het terrein is vrij van bebouwing en dit blijft zo tot het laatste kwart van de 19^e eeuw. Eind de 19^e eeuw wordt binnen de contouren van het onderzoeksgebied een school gebouwd. Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt een groot deel van het gebouwenbestand verwoest en wordt dit terug opgebouwd. Gedurende WO I situeert het plangebied zich in het Duitse achterland. Op een loopgravenkaart van september 1918 zijn binnen de projectgrenzen twee barakken en een smalspoor weergegeven. Tussen de sequentie recentere luchtopnames is weinig evolutie merkbaar. Het onderzoeksgebied is reeds op het oudste luchtbeeld voor het grootste deel bebouwd en verhard.

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied zijn gekende archeologische waarden schaars. Diegene die zijn opgenomen op het kaartblad van de CAI betreffen allen cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse omwalde hoeves. Dit impliceert geenszins een afwezigheid van mensen in het verleden of een minder geschikte omgeving voor bewoning. In tegendeel moet het terrein, langs de gradiëntzone van de Godelievebeek, weldegelijk een aantrekkingskracht gehad hebben op gemeenschappen jager-verzamelaars maar moeten de zandleemgronden ook gunstig geweest zijn voor vroege landbouwers. Naar alle waarschijnlijkheid is de afwezigheid van gekende archeologische sites eerder te wijten aan het rurale karakter van de omgeving en een gebrek aan systematisch archeologisch onderzoek.

Concreet kan op basis van louter landschappelijke factoren uitgegaan worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, bewerking of begraving in de vorm van bodemsporen. Vooralsnog heeft het bureauonderzoek geen argumenten aan het licht gebracht waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van relicten. Echter is het onderzoeksgebied heden grotendeels bebouwd en verhard. De impact hiervan op het bodemarchief is ongekend, mogelijk is het terrein grotendeels verstoord. De eerste stap in het archeologisch onderzoek bestaat dan ook uit een landschappelijk bodemonderzoek in functie van bodemopbouw en verstoringsgraad. Mocht uit deze waarnemingen blijken dat het bodemprofiel lokaal wel is bewaard en

bewaringscondities m.b.t. artefactensites mogelijk gunstig kunnen zijn is een verkennend archeologisch booronderzoek noodzakelijk. In het geval van een positieve staalname kan dit onderzoek aangevuld worden met een waarderende stap en/of proefputten. Met betrekking tot resten van oudere bewoning, begraving of andere activiteiten is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoekmethode. Mocht blijken dat het bodemarchief in verregaande mate is geroerd kan verder onderzoek, in eender welke vorm, vermoedelijk niet langer leiden tot enige kenniswinst.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.